Бутун дунё пролетарлари, бирлашингиз!

ТОШКЕНТ ОҚШОМИ

Ўзбекистон Компартияси Тошкент шаҳар комитети ва халқ депутатлари шаҳар Советининг органи

Газета 1966 йил 1 июлдан чиқа бошлаган. № 136 (6. 625) 1988 йил 14 июнь, сешанба. Баҳоси 3 тийин

«Қайта қуриш илм-фанни, маорифни ва маданиятни ривожлантириш замиридаги интеллектуал, маънавий имкониятларни ҳар томонлама ривожлантиришни ва улардан энг кўп даражада фойдаланишни назарда тутади».

(КПСС Марказий Комитетининг Бутуниттифоқ XIX партия конференциясига Тезисларидан).

XIX

КПСС МАРКАЗИЙ КОМИТЕТИНИНГ ТЕЗИСЛАРИ—УМУМХАЛҚ МУҲОКАМАСИДА

СИЗ ҚАНДАЙ ФИКРДАСИЗ

— Тезисларда партия бизни рўйростлик ва ошкораликка, муаммоларни эркин муҳокама қилишга даъват этмоқда, — деб ёзади «Тошкент оқшоми»нинг «Сиз қандай фикрдасиз» анкетаси саволларига Тошкент тажриба-механика экскаватор ремонти заводининг партия ташкилоти секретари Х. Араббоев. — **муаммолар эса корхонамизда ҳали анчагина бор.**

Хат муаллифи бу муаммолар ҳақида жон куйдириб ёзади. Чунки уни баландпарвоз сўзлар эмас, балки амалий ишлар, тадбирлар тўлқинлантиради. Фан-техника тараққиёти ютуқларини жорий этишда сусткашлик ҳақида бонг уради. Тўғри-да, янги замонавий техника етишмаса, бу борада бир неча марта тегишли ташкилотларга мурожаат ҳам қилишса, аммо амалий ишлар кўринмаса нима қилмоқ керак?

Аммо уч йил давомида, яъни КПСС Марказий Комитетининг апрель (1985 йил) Пленумидан кейин озми-кўпми ўзгаришлар бўлганини ҳам тан олади.

— Цехларимизни реконструкция қила бошладик. Ишчиларга қулайликлар яратиш борасида анча ишлар қилдик ва қилмоқдамиз. Масалан: янги ошхона, медицина хоналари, дам олиш зоналари, сауна ва бошқалар барпо этилди, — дейди у.

Бу коллектив шу йилнинг бошидан янги тариф системаси, яъни коллектив пудрат бўйича ишламоқда. Келгуси йилнинг январь ойидан тўла хўжалик ҳисобига ўтишга тайёргарлик кўряпти. Тезисларда бунга катта эътибор қаратилгани бежиз эмас. Ҳозир кадрларнинг иқтисодий ўқувини олиб бориш жуда муҳим.

Қайта қуриш иши корхона маъмурияти ва партия комитети зиммасига катта масъулият юклайди, шу сабабли ишларни қайта кўриб чиқиш ва камчиликларни тугатиш устида жиддий иш олиб бориш зарур.

Хат муаллифи буни яхши тушунади. КПСС Марказий Комитетининг Тезислари бу борада муҳим йўлланма бўлмоқда. Цех бошланғич партия ташкилотларида Тезислар қизғин муҳокама қилинмоқда. У ҳозир ҳам меҳнат коллективларида давом этаяпти. Коммунистлар Тезисларни тўла маъқуллаш билан бирга ўзларининг бир қанча таклифларини ҳам айтмоқдалар. Масалан, шу **корхона коммунистлари коммунистларнинг аттестациясини партиянинг келгуси съездигача давом эттириш, бошланғич партия ташкилотларига партияга қабул қилиш борасида тўлиқ ҳуқуқ бериш, яъни бунда ортиқча қоғозбозликни камайтириш мақсадида райкомнинг кўрсатмаси бўйича партияга қабул қилишга чек қўйиш, бошланғич партия ташкилотлари ҳуқуқларини кенгайтириш юзасидан ўз фикрларини билдиришган.** Ҳозир коллектив партиямизнинг бўлажак анжумани шарафига зиммаларига олган план-топшириқларини конференция очилиши кунигача адо этишга қарор қилган.

Коммунист В. Ильин, А. Мельников етакчилик қилаётган дурадгорлар ва монтажчи-слесарлар бригадалари бошқаларга ўрнак бўлиб келмоқдалар. Корхона коллективи 1987 йил якунига кўра социалистик мусобақада ғолиб чиқиб, Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети, Ўзбекистон ССР Министрлар Совети, Ўзбекистон касаба союзлари республика Совети, Ўзбекистон ЛКСМ Марказий Комитетининг ҳамда тармоқ министрлигининг кўчма Қизил байроғини олишга муяссар бўлган. Мақсад бу ютуқни янада мустаҳкамлаш, йиллик планни 20 декабргача бажаришдир.

Ўз коллективининг ютуқларидан шундай қувониб, нуқсонларга эса барҳам бериш юзасидан куюнчаклик билан ёзилган хат-хабарларни ўқиганингда шундай бир фикрга келасан, киши: ҳа, Тезислар қайта қуришни тўла амалга ошириш учун кенг баҳс-мунозарага, ўзаро қизғин фикр алмашишларга катта йўл очиб берди, ишларни қайта қуришга ёрдам берадиган амалий таклифлар кўплаб билдирилмоқда.

Редакция почтасидаги хатларни шаҳримиздаги жўшқинлик, қайноқ фикрлар, эҳтиросларга тўла, жонкуярлик билан битилган таклиф ва мулоҳазаларнинг ўзига хос барометри дейиш мумкин.

— Бизнинг корхонамизда қизиқ бир воқеа бўлди. — деб ёзади оқшомхон С. Воҳидов, — партия XXVII съезди берган жуда кенг демократия ва ошкораликдан фойдаланиб, цех бошлиқлигига беш-олти номзод ичидан бирини — ишлаб чиқариш илғорини (тўғри, у камсуқум, аммо жуда меҳнатсевар киши!) цех бошлиғи қилиб сайладик...

Маълум бўлишича, у дастлаб ишга яхши киришган, аммо кўп ўтмай қўли остидагиларнинг бир униси, бир буниси билан чиқиша олмаган, жиззакилик, кишилар билан ишлай олмаслик, меҳнатда яхши, илғор бу кишини тез орада «ишдан чиқарган». У кўп ўтмай, маъмуриятга бундан буён цех бошлиғи бўлиб ишлай олмаслигини айтган.

— Мен тушунолмай қолдим. Бу қанақаси? Коллектив уни ҳурмат қилсаю у эса рад қилса? — деб савол беради хат муаллифи.

Оқшомхоннинг бу саволида жон бор, албатта. Коллективга ҳар бир ходимнинг қобилияти, нималарга қодирлиги, баъзи заиф жиҳатлари, бошқа, «чет» одамларга қараганда яққол кўриниб туради. Шу боисдан цех бошлиқлигига тавсия этилган киши ўзига билдирилган ишончни оқлаши керак эди. Оқлайолмаганининг сабаби — унда ташкилотчилик қобилияти етишмаганида. Бу—масаланинг бир томони.

Иккинчи томони шундаки, бу—цех коллективининг ошкоралик, демократик асосларда раҳбар сайлашга ҳали тайёр эмаслигида. Чунки ошкора, демократик сайлов муайян коллективдан ишни барбод қилмайдиган, энг муносиб одамни номзод қилиб кўрсатишни тақозо этади! Бунда масъулият ҳисси юқори даражада бўлмоғи керак.

Кўпгина хатларда раҳбарликнинг маъмурий усулларидан иқтисодий усулларига ўтилгани, туб иқтисодий ислоҳотнинг амалга оширилаётгани қувонч билан таъкидланади. Айниқса, давлат корхонаси (бирлашмаси) тўғрисидаги СССР Қонуни кучга киргани, мамлакатда корхоналарни хўжалик ҳисобига, меҳнатни ташкил этиш ва рағбатлантиришнинг илғор усулларига, ўз-ўзини бошқарувга ўтказиш кенг тус олиб бораётгани муносабати билан оқшомхонлардан инженер Б. Аҳроров, иқтисодчи А. Абдуазимов ва бошқалар Тезислардаги қуйидаги сатрлар: **«Қайта қуришнинг дастлабки босқичидан сабоқ чиқариб, иқтисодий ислоҳот принципларини тўла-тўкис амалга оширишни ҳал этувчи муаммоларни тезроқ ечиш зарур»**, деган сўзлардан кейин: **«Иқтисодий таълимда назария билан практиканинг узвий алоқасини кучайтиришга муҳим эътибор қаратилсин. Иқтисодий таълим соҳасидаги ғирт олимона лекцияларга ёки иқтисодий таълимни жўн ишлаб чиқариш мажлисига ва аксинча назарий асоси бўш оддий практик машғулотга айлантиришга барҳам берилсин»**, деб ёзиб қўйилишини таклиф этишган.

Бунга қўшимча сифатида шуни айтиш мумкинки, туб ислоҳот, хўжалик ҳисоби, ўз-ўзини маблағ билан таъминлаш ва ўз харажатларини ўзи қоплашнинг пухта амалга оширилишини таъминлаш аҳамияти катта эканлигини ҳисобга олиб, иқтисодий таълимни қуруқ лекция шаклида эмас, баҳс-мунозара, секциялардаги тажриба алмашувлар, савол-жавоблар шаклида ўтказиш мақсадга мувофиқдир. Ахир, «ҳақиқат баҳсларда туғилади», дейишади-ку.

— Маҳсулотлар сифатини оширишга, уни мамлакат ва жаҳон стандартлари даражасига етказиш ҳақида кўп гапиришяпти, ёзишяпти, аммо халқ хўжалигида мутахассис тайёрлаш сифати қачон яхшиланади? — деб ёзибди конструктор Д. Зоҳидов.

Ҳа, бу жуда жиддий масала! Шу ўринда бир нарсани эслатиб ўтмоқчимизки, ҳозир, яъни қайта қуриш даврида бу нарсага катта эътибор қаратилмоқда. (Олий ўқув юртларидаги ўзгартишлар бунга яққол мисол бўла олади. Масалан авваллари ундаги ўқитувчилар сони студентлар миқдорига қатъий боғлиқ қилиб қўйилган эди. Ҳозир бу борадаги аҳвол тузатилмоқда, муҳим ўзгартишлар киритилмоқда).

Тезислардаги: **«Биринчи қадам сифатида халқ хўжалигида энг оддий тартиб ўрнатиш ва интизомни мустаҳкамлаш, кадрларга талабчанликни ошириш, одамларнинг бемалол ишлашига халақит бераётган бюрократик усулларнинг чидаб бўлмайдиган кўринишларини тугатиш соҳасида катта иш авж олдириб юборилди»** деган сатрлар юзасидан Ўзбекистон ССР монтаж ва махсус қурилиш ишлари министрлигига қарашли автобаза шофери Зикрилла Орипов шундай дейди:

— Ҳали тартиб ва интизомни бир томонлама тушунадиган ташкилот ходимлари йўқ эмас. Масалан, бировлардан тартиб-интизомни талаб қиладию, аммо ўзи тартиб-интизомни бузади...

Маълум бўлишича, бу автобазага Тошкент темирйўлининг Сергели станциясидан «Вагонлардаги юкларни олиб кетинглар» деб қўнғироқ қилишар экан. Боришса, вагон ҳам, унда юклар ҳам бўларкану, аммо... юк туширувчини соатлаб кутиб, саргайиб ўтиришаркан, яъни юкни ортиб берадиган кишилар кам экан. Бунинг устига 7 та крандан 4 таси ишламас экан: маълумки, темирйўлда вагоннинг ҳар бир соат бўш туриб қолиши, юкни вақтида тушириб олишмагани учун корхоналарга жарима солинади. Сергели станцияси ходимлари гоҳ штат қисқартирганмиз, шунинг учун юк туширувчилар кам деб, гоҳ кран ремонтталаб деб юк олишга келган корхона вакилларини сарсон қиляпти.

Шунинг учун З. Орипов Тезисларга: **«Тартиб-интизомга риоя қилиш ўзаро шартнома тузган ҳар икки томон (ташкилотлар) учун баб-баравар қонун бўлиши лозим»**, деб ёзиб қўйилишини таклиф этади.

Самарқандлик Раҳим Жумаев Тезисларни ўқиганлигини, ҳозирги қайта қуриш даври муаммолари очиқ ва кескин қўйилганини таъкидлайди.

— Ўз ишига виждонан ёндашмаётган кишилар ҳали орамизда кам эмас, — дейди у, — бозорларда барзангидек йигитларнинг завод-фабрикаларда, қурилишларда ишламай, енгил ҳаёт кечириб юрганига қайси виждон чидайди?

У опера ва балет театрида ишлайди. Шунинг учун кўпроқ театрнинг қайта қуриш давридаги тақдири ҳақида қайғуради. Келгуси йилдан бошлаб бу театр хўжалик ҳисоби асосида ишлашга ўтаркан. Театр ходимларидан бир группаси Фарғона театрининг бу борадаги тажрибасини ўрганиб қайтишибди.

— Шундай хулосага келдикки,— дейди у, — ҳамма нарса репертуарга боғлиқ экан! Холбуки, биздаги репертуар асосан «эски» асарлардан иборат. **Қани қайта қуришнинг қайноқ, ўткир масалалари, муаммолари акс этган янги асарлар? Бутуниттифоқ XIX партия конференциясига делегатлардан илтимосим шуки, Тезислар муҳокамаси бўйича сўзга чиққан ҳар бир киши ўз соҳасидаги ишларни қайта қуриш нималардан иборат эканлигини, яъни бунга ўз нуқтаи-назарини, амалий таклифларини айтса. «Фалон соҳаларни яхшилайлик ёки ривожлантирайлик» деган умумий тарзда эмас, конкрет қандай ўзгартишлар қилинишини айтишса жуда соз бўларди.**

Ҳар бир соҳа вакиллари бундан намуна олган, ўз коллективларида бу тажрибаларни амалга оширишга интилган бўларди. Шунингдек Тезисларга: **«Қайта қуриш жараёни бадиий адабиётда, кино, театр ва бошқа ижодий соҳаларда чуқур ва ёрқин акс эттирилсин»** деб ёзиб қўйилса, айни муддао бўларди!

Редакция почтасидаги «Сиз қандай фикрдасиз» анкета саволларига йўлланган ранг-баранг жавоблар билан танишиб, шундай хулосага келиш мумкин: Тезислар ҳеч кимни — ҳеч қайси соҳа вакилини бефарқ қолдирмаяпти, ҳамманинг, ҳар бир кишининг дилида фақат ўзи ўйлаб юрган, кўпчилик ҳукмига айтадиган муҳим фикри бор. Биз ўзларининг дил сўзлари билан Тезислар муҳокамасида қатнашаётган барча оқшомхонларга самимий миннатдорчилигимизни билдирамиз.

Бизга йўллайдиган ҳар бир жавобингиз, қимматли фикр-мулоҳаза ва таклифларингизни ошкоралик даврининг ҳаётбахш юлдузларига ўхшатиш мумкин, улар йиғилиб, бутун мамлакатимиз осмонини янада чароғон этишини, истиқболимизни нурафшон қилишини, шонли партиямиз қуёш каби келажак йўлини ёритиб борган сари бу юлдузлар янада ёрқинроқ порлайверишини бир тасаввур этиб кўринг-а!

Ҳамид ИКРОМОВ,
«Тошкент оқшоми» мухбири.

ЗАМОНДОШИМИЗ

Бахт белгиси

Бир донишманддан сўрабдилар:

— Сиз жаҳонгашта эдингиз. Не-не элларни кўрдингиз, не-не йўллардан юрдингиз. Айтинг-чи, энг гўзал нима дунёда?

Донишманд ҳеч иккиланмай жавоб берибди:

— Энг гўзал нарса — гўдакларнинг кулган юзи. Энг яхши тарона — болаларнинг шод кулгуси. Болалар учун нимаики яхши нарсаларни зарур бўлса муҳайё қилган юрт — мангу бахтиёр ўлкадир.

Қачон йўлим болалар боғчалари ёнидан ўтиб қолса, дарҳол шу нақл хаёлимдан ўтади. «Ҳамма яхши нарса болаларга!» шиори ҳаётимизнинг қонунига айланиб қолганидан, болапарвар юртимиз борлигидан кўнглим нурга тўлади.

Эрта билан туриб, ўғил ёки қизингизни кийинтирасиз. У бўлса ширин ғужурлайди:

— Ойижон, боғча опам яхшилар-а?

— Ҳа, яхшилар.

— Бизага эртак айтиб берадилар. Қўлимизни лой қилсак уришадилар. Нега шунақа-а?

— Боғча опанг ҳам онанг--да, — дейсиз.

Фарзандингиз ана шу ширинсўз, меҳрибон она қатори она боғча опасининг бағрига учиб кириб кетади.

Маҳфуза Миржалолова тарбиячилик касбини нега танлади? Болаларни севгани учунми? Унда ҳамма ҳам болаларни севади. Ёки ота-оналар раҳматини эшитиш учунми? Бировдан раҳмат эшитиш учун биронта юмуш бажаришнинг ўзи кулгили...

Маҳфуза ўрта мактабни тугатиш арафасида онаси Муҳаббатхон ишлайдиган 77-боғчага тез-тез келиб турар эди. Унга, айниқса, болаларнинг Муҳаббатнинг этагига чуғурлаб ёпишишлари ёқарди. Шунинг учун бўлса керак, у ҳеч иккиланмай Низомий номли Тошкент Давлат педагогика институти мактабгача тарбия факультетига ҳужжатларини топширди. 1973 йилда институтни тамомлаб, 426-болалар боғчасига ишга келди. Ўн беш йилдан бери шу ерда ишлаяпти.

—Одатда болалардек серсавол, қизиқувчан халқ бўлмайди, — дейди Маҳфуза Миржалолова. — Айтайлик, «Опа, бу нима?» деб сўрайди. Сиз «Мажнунтол» дейсиз. Кейин савол ёғилади: «Нега навдаси ерга қараб ўсади?», «Нега сув бўйида ўсади?», «Нега баланд эмас?». Тарбиячи шуларнинг ҳаммасига жавоб бериши керак. Демак, у биринчи навбатда билимдон бўлмоғи шарт.

Группасидаги 30 болани ўз фарзандлари — Миржалол, Азиза, Фазогирлар қаторида оқ ювиб, оқ тараётган тарбиячи, Ўзбекистон ССР халқ маорифи аълочиси Маҳфуза Миржалолова жуда тўғри айтади. Худди шунинг учун ҳам болажонлар боғча опаларини яхши кўришади.

Т. ЙЎЛДОШЕВ.

⊙ СУРАТДА: Маҳфуза Миржалолова болалар орасида.
Т. Каримов фотоси.

Таъсирчан халқ контроли

ЯГОНА ПЛАН БЎЙИЧА

Шартномалар бўйича вақтида маҳсулот юбориб турмаслик сабабларини аниқлаш Тошкент тўқимачилик комбинати ягона контрол комитети ишининг бош йўналиши бўлиб қолди. Катта комплекс текширувда экономистлар, юрист ва бошқа мутахассислар қатнашдилар. Бу ерда план бажарилмаслигининг асосий сабабларини кўпчилик билади. Охорлаш фабрикасини реконструкция қила бошлаш сабабли хилма-хил газмол тайёрлаб чиқаришда қолоқлик юз берди.

Текширишлар кўпчиликдан беркитилган бошқа сабабларни ҳам очиб ташлади. Фабрика директори Е. Трофимов ишлаб турган цехларнинг самарали ишлашини ташкил этиш тўғрисида қайғурмаган, комбинат бош директорининг коммерция масалалари бўйича ўринбосари А. Икромов назоратни бўшаштириб юборганлиги туфайли берилиши лозим бўлган пулнинг тўлаш муддатларига риоя этилмаган ва бунинг оқибатида қўшимча жарималар солинган. Натижада комбинат шу йилнинг биринчи кварталида бир ярим миллион сўмдан кўп пулни бекорга совурган.

Халқ контролёрлари чиқарадиган махсус бюллетендан бутун коллектив рейд натижаларини билиб олди. Шундай қилиб, конкрет айбдорлар жазосиз қолмади. А. Икромов бир ойлик маоши миқдорида жарима тўлайдиган бўлди, бўлинмаларнинг уч раҳбарига виговор берилди. Аниқланган камчиликларни тугатиш юзасидан конкрет чоралар кўрилди. Жумладан, охорлаш фабрикаси машина-ускуналарининг технологик юки орттирилди.

— Комбинатда контрол органлари бошқатдан тузилгач, текширишлар сони анча камайиб кетди, — дейди ягона контрол комитетининг раиси Н. Кучерова ЎзТАГ мухбири В. Драчев билан қилган суҳбатида. — Илгари биргина фактнинг ўзини партия комитетидан, касаба союз комитетидан келувчи бир неча комиссия текшира оларди, «Комсомол прожектори» ҳам четда қолмасди. Ягона контрол органи тузилгач, асосий муҳим масалаларни ҳал этишга киришилди. Турли комиссияларга аъзо кишилар сони бир ярим мингга камайтирилди. КПСС Марказий Комитетининг Тезисларида контрол органларни қайта тузиш масаласи қўйилган. Тажриба шуни кўрсатмоқдаки, бу нарса дурўст натижалар бермоқда.

Текшириш натижаларига кўра, қабул қилинган чоралар самарали бўлиб чиқди. Ҳозир жарима миқдори анча камайди. Бу эса бутун коллективга сезиларли наф келтирмоқда: тўқимачилар учун хўжалик усули билан уй-жойлар қуришга қўшимча маблағ сарфлаш имконияти пайдо бўлди. Шулардан дастлабки турар жой шу йилиёқ қуриб битказилади.

СЎНГГИ СОАТДА

ТАСС ХАБАРЛАРИ ВА МАРКАЗИЙ МАТБУОТ САҲИФАЛАРИДАН

✦ ТРИПОЛИ. Кеча Ливиянинг Бинғози шаҳрида Исроил босиб олган араб территорияларида фаластин халқи ғалаёни билан халқаро бирдамлик конференцияси очилди. Конференцияда қатнашиш учун кўпдан-кўп чет эл делегациялари, шу жумладан, Совет Иттифоқи делегацияси, сиёсий партиялар, миллий озодлик ҳаракатлари, халқаро ташкилотларнинг вакиллари Ливияга келдилар. Фаластин Озодлик ташкилоти раҳбарлигида ўзининг қонуний миллий ҳуқуқларини тиклаш учун кураш олиб бораётган фаластин халқига сиёсий ва моддий мадад бериш шакллари тўғрисидаги масала конференциянинг кун тартибида турибди.

✦ ТОКИО. Одам мияси ишига тақлид қилувчи дунёда биринчи нейрокомпьютер шу йил декабрь ойида Японияда сотила бошланади. Уни ишлаб чиққан «Ниппон дэнки» компаниясининг маълум қилишича, бу ерда ҳозирча гап кўплаб ишлаб чиқарилаётган шахсий ЭҲМга уланадиган махсус блок тўғрисида бораётир. Шу қўшимча блок компонентлари одам мияси нейронларига ўхшаб ишлайди. Қўшимча блок оддий шахсий ЭҲМ имкониятларини секундига юз минглаб операция бажарадиган суперкомпьютер потенциалига қадар кўтаришга имкон беради.

Янги нейрокомпьютер махсус программа билан ишлаганида ҳозирги технологиядан фойдаланишга нисбатан тахминан ўн баравар тезроқ рамзлар ва текстни «ўқишга», овозларни танишга ёки саноат роботлари системасини назорат этиб туришга имкон беради.

✦ БАҒДОД. Ироқ бош ҳарбий қўмондонлигининг ахборотида айтилишича, Ироқ ҳарбий ҳаво кучларининг самолётлари 70 марта жанговар топшириқ билан учиб, душман қўшинлари тўпланган районларни бомбардимон қилди. Ҳаво ҳужумидан мудофаа кучлари Кўрфаз районида Эроннинг қирувчи-бомбардимончи самолётини уриб туширди.

Артиллерия Эрон қўшинларининг жанговар позицияларини ўққа тутиб турибди. Душман аскари ва техникасига талафот етказилди.

✦ НИКОСИЯ. ИРНА агентлигининг хабарига кўра, бутун фронт чизиғи бўйлаб артиллерия отишмалари давом этмоқда. Бир қанча участкаларда Эрон қисмлари Ироқ қўшинларининг олдинги марраларига ҳужум қилдилар. Душманга талафот етказилди. Эроннинг ҳарбий қўмондонлиги Ироқ ахборот агентлигининг Ироқ қўшинлари Эрон самолётини уриб туширганлиги тўғрисидаги хабарини рад этди.

ИРНА агентлигининг хабар беришича, ички ишлар министри Али Акбар Мухташамий Америкадаги оммавий ахборот воситаларининг Эрон Ислом Республикасининг 87 ёшли раҳбари Оятулло Хумайний оғир бетоб бўлиб, ўлим тўшагида ётибди, деган хабарларини рад этди. Эрон министрининг гапларига қараганда, Хумайнийнинг соғлиғи жуда яхши.

Мавжуда Музаффарова бадиий буюмлар фабрикасининг мураббийларидан биридир. У кўплаб ёшларга чеварлик сирларини ўргатяпти. Моҳир тикувчининг ўзи эса кунлик план-топшириқларини 130—140 процентдан адо этибгина қолмай, маҳсулот сифатини оширишда ҳам бошқаларга намуна бўлишга интилмоқда.

М. Нуриддинов фотоси.

Тошкент шаҳар Совети ижроия комитетида

Тошкент шаҳар Совети ижроия комитети навбатдаги мажлисида балоғатга етмаганлар ўртасида гиёҳвандликка қарши кураш бўйича профилактика ишларининг аҳволи ва уни янада яхшилаш тадбирлари тўғрисидаги масалани муҳокама қилди.

Ижроия комитет балоғатга етмаганлар ўртасида гиёҳвандликка қарши кураш бўйича давлат органлари ва шаҳарнинг жамоат ташкилотлари олиб бораётган тадбирларга қарамай, бу йўналишдаги профилактика ишлари қаноатланарли эмаслигини қайд этди. Ўсмирларнинг наркотик препаратларни истеъмол қилиш ҳоллари камаймаяпти. Масалан, 1986 йилда балоғатга етмаган 98 гиёҳванд аниқланган бўлса, 1987 йилда уларнинг сони икки баравардан зиёд кўпайиб 204 кишига етган. Ички ишлар органларида наркотик моддаларни истеъмол қилувчи ўнлаб ўсмирлар, 103 нафар балоғатга етмаган заҳарванд ҳисобда турибди.

Соғлиқни сақлаш Бош бошқармаси (В. П. Русинов), халқ маорифи Бош бошқармаси (М. Й. Қосимов), ички ишлар бошқармаси (В. Ф. Клапушевский) ва ҳунар-техника таълими бошқармаси (Ш. Т. Содиқов) ўсмирлар ўртасида профилактика ишларини жонлантириш юзасидан таъсирчан чора-тадбирларни кўрмаяптилар. Ўсмирлар наркология диспансери ўз ишини қайта қургани йўқ, «хавф-хатар группаси»ни аниқлаш бўйича тадбирлар бажарилмади. Рўйхатга олинган болаларнинг ялпи кўриклари вақт-бевақт ўтказилади, балоғатга етмаган гиёҳвандларнинг даволанишдан бўйин товлаш ҳоллари қайд этилган.

Болалар гиёҳвандлигига қарши курашга врач-педиатрлар, район поликлиникалари ўсмирлар кабинетларининг, саноат корхоналари даволаш-профилактика муассасаларининг медицина ходимлари жалб этилмаяпти. Мактаб ва ҳунар-техника билим юртларининг медицина ходимлари ана шу ишларни ташкил этишдан ўзларини четга олмоқда.

Куйбишев, Октябрь, Фрунзе районларидаги умумтаълим мактабларининг, 27, 30, 37-ҳунар-техника билим юртларининг раҳбарлари болалар гиёҳвандлиги нақадар хавфли эканлигини менсимай, унинг олдини олиш билан шуғулланишмаяпти. 1988 йилнинг фақат икки ойи мобайнидагина балоғатга етмаган 12 ёш наркотик моддаларни истеъмол қилиш, олиб-сотиш ва сақлаш билан боғлиқ жиноятларда иштирок этган.

Ички ишлар органлари, балоғатга етмаган ёшлар билан ишлаш инспекциялари ўсмирларни жамиятимизга зид, гиёҳвандлик билан боғлиқ жиноий фаолиятга жалб этувчи катта ёшдаги шахсларни ўз вақтида аниқлаш ишларини изчиллик билан олиб боришмаяпти. 1987 йилда шаҳар бўйича атиги тўққиз нафар катта ёшдаги йўлдан урувчи шахс жиноий жавобгарликка тортилган.

Аҳоли истиқомат жойларидаги ишлар ўта қониқарсиз ташкил этилган. Бу ҳам балоғатга етмаганлар ўртасида гиёҳвандлар сони кўпайишининг асосий сабабларидан биридир. Сергели, Куйбишев, Ленин, Собир Раҳимов районларида педагог-ташкилотчилар ва спорт бўйича инструкторлар ўсмирларнинг бўш вақтидан рационал фойдаланиш юзасидан аҳоли истиқомат жойларида аслида ҳеч қандай иш олиб боришаётгани йўқ. Спорт майдончаларининг 70 проценти, 220 саломатлик шаҳарчаларидан 150 таси ўз ҳолига ташлаб қўйилган, 59 ўсмирлар клуби капитал ремонтга муҳтож.

Район Советларининг ижроия комитетлари ҳам балоғатга етмаганлар ўртасида гиёҳвандлик ва заҳарвандликнинг олдини олиш борасидаги ўз ишларини қайта қуришгани йўқ. Улар онда-сонда ўтказиладиган кампаниялар билан чекланишяпти. Район Советларининг ижроия комитетларида ўқув муассасалари, хўжалик ташкилотлари, ҳуқуқ-тартибот органлари ва даволаш муассасалари раҳбарларининг ҳисоботлари тингланмайди.

Болалар ўртасидаги гиёҳвандликнинг эрта олдини олишга алоқадор органларнинг куч-ғайратини бирлаштиришга даъват этилган балоғатга етмаган ёшлар билан ишлаш район комиссиялари ўз вазифаларини аслида бажаришаётгани йўқ.

Ижроия комитет Тошкент шаҳрида балоғатга етмаганлар ўртасида гиёҳвандликка қарши кураш борасидаги ишларни етарли эмас деб топди, соғлиқни сақлаш Бош бошқармаси (В. П. Русинов), халқ маорифи Бош бошқармаси (М. Й. Қосимов), ички ишлар бошқармаси (В. Ф. Клапушевский), ҳунар-техника таълими бошқармаси (Ш. Т. Содиқов) диққат-эътиборини ўсмирлар ўртасидаги гиёҳвандликни олдини олиш-профилактика ишларини ташкил этишдаги жиддий камчиликларга жалб этди.

Октябрь, Куйбишев, Фрунзе, Киров район ижроия комитетлари балоғатга етмаган ёшлар билан ишлаш комиссияларининг ана шу йўналишдаги ишлари қаноатланарли эмас, деб топилди.

Ижроия комитет халқ депутатлари район Советларининг ижроия комитетларига район соғлиқни сақлаш, халқ маорифи бўлимлари, ички ишлар органлари билан биргаликда балоғатга етмаганлар ўртасида гиёҳвандлик профилактикасига доир ишларни район миқёсида, микроучасткалар, ўқув юртлари, медицина муассасалари, корхоналар миқёсида синчиклаб ва чуқур таҳлил этишни, аниқ тадбирлар ишлаб чиқишни, 1988 йил 1 августга қадар балоғатга етмаганлар ўртасида гиёҳвандлик ва заҳарвандликка қарши курашни активлаштириш тўғрисидаги масалани район Советларининг ижроия комитетлари мажлисларида кўриб чиқишни топширди.

Соғлиқни сақлаш Бош бошқармасига (В. П. Русинов) ҳар бир районда наркология кабинетларини ташкил этиш ва қўшимча врач-наркологлар ажратилиши тўғрисидаги таклиф билан Ўзбекистон ССР Соғлиқни сақлаш министрлигига мурожаат этиш топширилди. Наркотик ва токсик моддаларни истеъмол қилувчи балоғатга етмаган ёшларни аниқлаш, ана шу ишга болалар поликлиникалари, ўқув юртлари медицина ходимларини, район поликлиникалари ўсмирлар кабинетларининг врачларини, корхоналарнинг медицина ходимларини жалб этиш юзасидан чора-тадбирларни кўриш топширилди. Шаҳар санитария маорифи уйи базасида наркотик ва токсик моддаларни истеъмол қилувчи шахсларга қарши кураш юзасидан халқ маорифи, ҳунар-техника таълими, ички ишлар органларининг ходимлари учун семинарлар ўтказиш планини ишлаб чиқиш топширилди.

Ижроия комитет Тошкент шаҳар Совети ижроия комитетининг ички ишлар бошқармаси (В. Ф. Клапушевский) зиммасига ўз қарамоғидаги органлардан рўйхатда турган ўсмирлар, нохуш оилалар билан юзма-юз олиб борилаётган тарбиявий ишларни тубдан яхшилашни, жиноятчилар группаларини тарқатиб юборишга қаратилган ҳаракатларни янада активлаштиришни, шунингдек, балоғатга етмаган ёшларни жиноятлар содир этишга, ичкиликбозликка ва наркотик моддаларни истеъмол қилишга жалб этаётган катта ёшдаги шахсларни ўз вақтида аниқлашни талаб этиш вазифасини юклади.

Мазкур масалани район Советлари ижроия комитетларининг мажлисларида ва район Советларининг сессияларида кўриб чиқиш учун район Советларининг ижроия комитетларига аниқ тадбирлар қайд этилган ахборот мактубини тайёрлаш вазифаси топширилди.

Ўсмирларни наркотиклар билан боғлиқ жамиятга зид фаолиятга жалб этувчи катта ёшдаги йўлдан урувчиларни ўз вақтида аниқлашга алоҳида эътибор берилиши лозим. Балоғатга етмаганлар ўртасидаги гиёҳвандликка қарши курашга ички ишлар органларининг барча хизмат ва бўлинмалари жалб этилиши таъминланиши керак.

Ижроия комитет халқ маорифи Бош бошқармаси (М. Й. Қосимов), ҳунар-техника таълими бошқармаси (Ш. Т. Содиқов) зиммасига балоғатга етмаганлар ўртасидаги гиёҳвандликка қарши курашни ташкил этишда нохуш аҳвол вужудга келаётган мактаблар, ҳунар-техника билим юртлари раҳбарларининг ҳисоботларини ҳар кварталда тинглаб боришни иш практикасига жорий этиш вазифасини юклади. Бош бошқарма Тошкент шаҳар Совети ижроия комитетининг Ички ишлар бошқармаси, соғлиқни сақлаш органлари билан биргаликда бутун куч-ғайратини ўқувчилар ўртасидаги гиёҳвандликни тугатишга қаратиши ана шу ишга жамоатчи ота-оналарни кенг жалб этиши лозим.

Тошкент шаҳар Совети ижроия комитетининг физкультура ва спорт комитетига, шаҳар уй-жой бошқармасига наркотик моддаларни истеъмол қилишга мойил ўсмирларни тўгарак ва секциялар машғулотларига жалб этиш юзасидан қўшимча тадбирларни ишлаб чиқиш, шу тоифадаги ўсмирлар билан тарбиявий ишларни олиб боришга тренерларни, физкультура ўқитувчиларини, педагог-ташкилотчиларни, спорт инструкторларини, спортчиларни жалб этиш топширилди.

Мажлисда бошқа қатор масалалар ҳам кўриб чиқилди ва улар юзасидан ижроия комитетининг тегишли қарорлари қабул қилинди.

Муҳим муаммолар

— Коллективимиз «Тошкент» мармар ишлаб чиқариш бирлашмасида биринчи бўлиб ярим йиллик топшириқни муддатидан олдин якунлади, — дейди бригада бошлиғи Николай Татаринов.

Ўн иккинчи беш йилликни юқори кўрсаткичлар билан бошлаган Николай Татаринов бригадаси 1987 йил топшириқларини муддатидан олдин ошириб бажарган эди.

— Биз бу ютуқлар билан чегараланиб қолмасдан, — дейди у, йил бошиданоқ Бутуниттифоқ XIX партия анжумани шарафига социалистик мусобақани авж олдириб юборганмиз.

Бригадамиз тайёрлаган мармар плиталар, гранитлар Москва, Нижний Тагил каби шаҳарлардан ташқари Тошкентдаги Горький номли давлат академик рус драма театри биноси қурилишига ҳам етказиб беріляпти. Ҳозиргача 250 квадрат метр мармар, 95 квадрат метр безакли плита, гранит ва бошқа маҳсулотлар етказиб бердик. Буларнинг ҳаммаси планга қўшимчадир.

Яқинда коллективимиз КПСС Марказий Комитетининг Бутуниттифоқ XIX партия конференцияси Тезислари билан танишиб, шундай таклиф киритди.

Кўп корхоналар хўжалик ҳисоби системасида ишламоқда. Бу система ишчи-хизматчилар манфаатини кўзлаб қилинган иш. Лекин хом ашёнинг вақтида келмай қолиш ҳоллари тез-тез бўлиб туради. Айрим вақтлар эса сифатсиз маҳсулот тайёрланади. Бунинг учун таъминотчи — буюртмачи ўртасида узвий боғлиқлик бўлмас экан, ютуқлар ҳақида ўйлаш хомхаёл бўлиб қолаверади.

Бундай муаммолар фақат биздагина бўлмаса керак. Конференция қарорларида шу муаммони ҳал этиш йўллари акс эттирилади, деган умиддамиз.

Д. ОБЛАЕВ.

Жанговар атеизм

МЕҲРОБДАН «ЧАЁН»

ёхуд диндор ниқобидаги кимсанинг найрангбозлиги хусусида

ТОШМАТ ака умрида намоз ўқиган эмас. На калима қайтаришни, на тиловат қилишни билади — қип-қизил даҳрий. Лекин, қарангки, ана шундай одам пенсияга чиқиб, бекорчи бўлиб қолгандан кейин «у дунё»нинг ғамини еб қолди: маҳалла қари-қартангларидан беш вақт номозликни ўрганди, уларга қўшилиб, «Олмазор» масжидига қатнай бошлади. Кечагина ёғ босган шапкасини бостириб кийиб юрадиган Тошмат акани таниш қийин эди: кетмоннусҳа соқол қўйиб, ихчамгина салла ўраб олганди.

Бир куни оила аъзолари жам бўлишиб, овқатланиб ўтиришарди. Тошмат ака ялангбош, «бефаришта» қизига олайиб қаради:

— Сен қоқбошга неча марта айтишим керак, нега рўмол ўрамайсан?

«Қоқбош» қиз рўмол ўраб чиққач, «бисмилло» демасдан овқатга қўл узатган кенжа ўғил балога қолди:

— Кимки бисмиллосиз овқат еса, биласанми, нима бўлади? — У масжидда ёдлаб олган гапларини бир четдан айта бошлади. Овқат совиди. Оила аъзолари отадан олдин ошга қўл узатмай, одоб сақлаб туришарди.

— Овқатга қаранг энди, отаси. Болалар кутиб қолишди...— Меҳри хола гап «халтаси» очилиб, астойдил чўкка тушиб олган эрини тўхтатди.

... Жума намозидан сўнг ёшгина имом — Мамажон қори масжид қавмига ишора қилди. Ҳамма ўтирган жойида чўккалади. Тошмат ака юзларидан нур ёғилаётган имомга оғзи ланг очилиб тикилиб қолганди. Агар шу тобда қўйиб беришса, эмаклаганча бориб, унинг этакларини юз-кўзига суртишдан тоймасди. Қори тасбеҳини ўгирганча кўзларини ярим юмган ҳолда турар, гўё «мўътабар» нигоҳи «гуноҳкор»ларга тушиб қолишидан қўрқаётгандек эди. Кимдир эндигина оғзига ташлаган носини қаерга туфлашини билмай безовталанар, яна кимдир уюшган оёқларини силарди.

— Аҳли жамоат! — барваста имомнинг чийилдоқ овози масжид гумбазларида акс садо берди. — Куни-кеча хобимда ғойибдан ваҳий келди. Валийлардан бири аҳли мўминларга тушунтиргилки, алар ўз халқумларини булғашдан минбаъд ҳазар қилсинлар, — деди.

Тошмат ака ўзини тутиб туролмади: кўзларидан дув-дув ёш оқди, «Айланайин валийлардан», деб ҳиққиллади.

— Энди сизлар магазинларда сотилаётган гўшт, маска ёғи, қанд каби озиқ-овқатлардан истеъмол қилмангиз. Бул нарсаларни бенамоз, бефаришта кишилар ишлаб чиқарурлар...

Тошмат ака «Энди озиқ-овқат ташвишидан қутулдим, шекилли. Барака топкур имомимизнинг ўзи ҳалол гўшт-ёғ билан бизларни таъминласа керак», деб хурсанд бўлиб ўтирган эди, унинг сўнгги сўзлари имонини етти газ қочирди:

— Бозордаги қассоблардан гўшт-ёғ олингиз. Сабабки, улар жонлик сўйганларида «бисмилло»ни тарк этмаслар. Ундан кейин масжидга ўғилларингизни олиб келинглар. Улар ҳам намоз ўқисинлар. Заифаларингизни савоб ишларга рағбатлантиринг, ҳар бири калимайи шаҳодатни ўқиб, жойнамоз устида парвардигордан ўз гуноҳларини сўрасинлар.

Шу куни намозхонлар наша чеккандек гангиб, масжиддан чиқиб кетдилар...

«Ҳангома»нинг каттаси Тошмат аканинг уйида давом этди. У киши холодильникдаги «макруҳ» гўшт, ёғ, колбасаларни чиқариб ташладилар. Сўнг қўлларини етти марта ювиб, поклandилар. Меҳри хола эрининг телбатоброқ бўлиб бораётганидан ваҳимага тушар, оғриб-нетиб қолмасайди деб ташвишланарди.

— Онаси, — деди Тошмат ака қўлини бигиз қилиб. — Энди магазиндан гўшт, сариёғ, қанд олиш йўқ. Буларнинг ҳаммаси, — у «макруҳ» сўзини тополмай бироз чайналди, сўнг оғзига келганини қайтармади: — нечистий экан. Имомимиз шундай дедилар. Ундан кейин сен ҳам, қизинг, ўғилларинг ҳам намоз ўқишсин. Гап тамом! Ҳў копир, телевизорни ўчир,— мультфильм томоша қилаётган кенжа ўғли ўрнидан сапчиб турди. — Яхшилаб эшитиб ол: бундан кейин менинг уйимда фақат ҳалол овқат ейилади, телевизор кўриш, радио эшитиш йўқ...

Энди азиз газетхон, фоний дунё роҳатларидан кечиб, бандайи мўминга айланган Тошмат акани, каловланган Меҳри холани, гангиган фарзандларни ўз ҳолларига қўяйликда, меҳробдан «фаришта» — Мамажон қори Аҳмедовнинг «ҳаёт йўллари»га назар ташлайлик.

...Мамажон қори эртаклардагидек осмондан оёғини осилтириб тушгани йўқ. У Ўш областининг чекка қишлоқларидан бирида туғилиб, вояга етди, совет мактабида саводини чиқарди. Шуни айтиб қўяйликки, Мамажон болалигидан оғир ишларга тоби йўқроқ эди, ўқишга қизиқмасди. Саккизинчи синфни аранг битирди. Омадни қарангки, у хусусий иморатларни қурадиган усталарга ёқиб қолди. Улар оёқ-қўли чаққонгина бу болани ўзларига шогирд қилиб олдилар. Мамажон усталарнинг ёнида юриб, чой, овқат ташиб, беш вақт намоз ўқишни ўрганди.

«Бироқ ҳеч қанча вақт ўтмай бу ишлар унинг жонига тегди, шуҳратни савдода чиқармоқчи бўлиб, Жалолободдаги кооператив техникумга ўқишга кирди. Уни 1970 йили битиргач, ҳар хил магазинларда аранг олти ой ишлади. Савдо-сотиқ учун ҳам калла керак экан. Мамажон донг таратишнинг осон йўлини излаб, «Бухорои шариф»га йўл олди. Бухорода икки ярим йилча юриб, мадрасанинг чакана-чукана ишларини бажарди, тарихий ёдгорликларни тиклаётган усталарга югурдаклик қилди, Жалолободга эса «Бухорода ўқияпман», деб хат ёзди».

(Ўш область «Ленин йўли» газетасида босилган «Бир мулланинг ҳийлаи шаърийлари» мақоласидан).

Мадрасанинг тупроғини неча йиллаб ялаб, домлаларнинг ковушларини тўғрилаб, қўлларига сув қуйганларга боқмаган омад «эртапишар» мулла—Мамажон қорига «илтифот» қилди. У Қашқарқишлоқ масжидига имом-хатибликка жойлашди.

Келинг, яхшиси, қорининг найрангларини боплаб фош қилган ўша мақолага яна бир назар ташлайлик.

«Имом маҳаллаларга 24 та вакил юбориб, масжиднинг ремонти учун деб қавмдан 3791 сўм пул йиғдирди. Бу пулни чўнтагига солиб, тинчиганидан сўнг, масжид биносини буздириб, ёғочларини қисман соттириб, қолганини Жалолободга, ўз уйига жўнатди. Очкўз имом қурилиш материаллари олиш керак, деган баҳона билан масжид гиламларини соттириб юбормоқчи бўлганда жамоат кўнмай қўйган экан. Ана шунда Мамажон қори узоқ бош қотириб ўтирмай устага бергани пул етмай қолди, деган баҳона билан айрим пулдор мўминлардан 1500 сўм қарз олган».

Мамажон қори ўзининг қора қилмишларини давом эттираверади. Чунки, дин, диндорлик унга гуноҳлардан фориғ бўлиш учун эмас, балки мол-дуё орттириш, айшу ишрат суриш учун керак эди. Қарангки, яна бенамозлар ишлаб чиқарадиган маҳсулотларини «макруҳ» деб эълон қилган қоримизнинг кўнгиллари енгил машина ҳам тусаб қолибди.

Қашқарқишлоқда сувларни лойқалатиб, қонунга хилоф кўпгина ишлар қилган Мамажон қори бир думалаб Тошкент шаҳридаги «Олмазор» масжидига имом бўлиб қолди. Ҳеч ким «Ҳў ноинсоф, Ўшдаку, диндорларни лақиллатиб, охири расвонг чиқди. Яна имомликни сўраб келдингми?» демади. Яна ким билади, дейсиз...

Чиллаки «мулла» «Олмазор» масжидида ҳам эски фаолиятини давом эттирди, қўл боғлаб, сомъе туришган қавмларни ҳар мақомга йўрғалатса бўлади, деб ўйлади.

«Олмазор» маҳалласида яшовчи Абдуғофур ака ифторликка бир неча кишилар билан бир қаторда янги имомни ҳам чақирди. Кун бўйи рўза тутиб толиққан кишилар даҳага кирган қуртдек ноз-неъматларга ёпишдилар. Уй соҳиби ҳимматини аямади. Қорни тўйиб, юзларига ранг кирган одамлар имомнинг оғзига тикилдилар. У атрофга виқор билан назар ташлади.

— Аҳли мўминларни чақириб, ифторлик ўтказиш ғоят савоб ишдир, — деди у тамшаниб. — Лекин, бир нарса кўнглимизни ранжитадур. Баъзи жойларда бизга бериладиган тугунчаларда қуртлаган конфетлару суви қочган нон бўладур. Бу минбаъд яхши эмас. Худога шукур, ҳозир тўкчилик-тўкинчилик. Шундай экан, тугунчаларга янги конфетлар, юмшоқ нонлар солинглар...

Имомдан маънилик гап кутган кишилар ўсал бўлиб, ерга боқдилар.

Мамажон қори кўнглига келган ишдан қайтмас, гапираётган гапларининг орқа-терисига қарамасди. У имомлик вазифаси доирасидан чиқиб, одамларни чалғитишга ҳаракат қиларди. Ишонмайсизми? Бўлмаса, эшитинг...

Имомни жаноза ўқишга чақирдилар. Ўртада турли хил ёпинчиқлар ёпилган тобут турар, марҳуманинг фарзандлари, қариндош-уруғлари дод-фарёд кўтаришарди. Имом келиши билан ҳаммаёқ тинчиди. У маросимга келган икки юздан зиёд кишиларга, хотин-қизларга виқор билан тикилди, тасбеҳли қўлини юқорига кўтарди:

— Ўлим ҳақ, ундан ҳеч ким қочиб қутулолмайди. Ҳаммангиз ҳам бир кунмас бир кун шу аҳволга тушасиз. Хўш, шуни била туриб нега қўрқмайсизлар, намоз ўқиб, рўза тутмайсизлар?

«Ўша куни ҳаво анча совуқ эди. Ленин, имомимиз узундан узоқ нутқ сўзлаб, одамларнинг дилини ранжитдилар. Дафн маросимида, марҳуманинг яқинлари кўнглига қил сиғмайдиган бир пайтда ана шундай сафсатавозлик зарурмиди? Ахир, имомнинг ўзлари бурчларини бажармайдилар-ку? Биз у кишининг имоматга келмаган кунларини яхши биламиз».

(Улуғ Ватан уруши қатнашчиси, меҳнат ветерани Дадабой АКБАРОВ сўзидан).

Ҳай-ҳай, Дадабой ака, секинроқ гапиринг. Шундоқ покиза, бировнинг ҳақини емайдиган «фаришта» қорини ёмонлайсизми? Нима қилсалар ҳам у киши имом, «улуғ зот». Қорининг дафтарини варақламанг, гуноҳга ботасиз. «Осий» бандасизда, бўлмаса, у кишининг хобларида барча даҳрийларни мусулмон қилиш тўғрисида «ваҳий» келганини билардингиз.

У кишининг бенамозларни тергашга, маросимларда ҳаммани ёппасига ислом қоидаларини бажаришга даъват этишга «ҳақ»лари бор. Сизга ўхшаган намозхонлар кўпайса қорининг топиш-тутиши, бойлиги ҳам кўпаяди. Сиз имом одамларни тўғриликка, ҳамиша ҳалол бўлишга ўргатиши, покиза маънавий қиёфаси, таъма қилмаслиги билан бошқаларга ўрнак кўрсатиши керак, деб ўйлайсиз. Биз ҳам худди шу фикрдамиз. Ўзбекистон ССР Конституциясининг 32-моддасида шундай дейилган: «Ўзбекистон ССР гражданлари ўзларининг насл-насабидан, социал ва мулкий мавқеидан, ирқи ва миллатидан, жинси, маълумоти, тили, динга муносабати, машғулотининг тури ва характери, яшаш жойи ва бошқа ҳолатларидан қатъий назар қонун олдида тенгдирлар». Конституциянинг 57-моддасида эса алоҳида таъкидлаб ўтилган: «Гражданнинг ҳуқуқ ва эркинликлари амалга оширилиши унинг ўз бурчларини бажариши билан чамбарчас боғлиқдир».

Мамажон қори ҳам СССР граждани, уни ҳам давлат ўқитган, барча қулайликлардан тўлиқ фойдаланмоқда. Шундай экан, нега энди у одамларни «кофир» ёки «мусулмон»га ажратмоқда, халқ учун ишлаб чиқарилаётган озиқ-овқат маҳсулотларидан юз ўгиришга даъват этмоқда? Лекин, шуниси қизиқки, имом «ҳазратлари» пулдан ҳеч қачон бош тортмаганлар, хотин устига хотин олганларида бу қайси қонун-қоидага тўғри келишини ўйлаб ҳам кўрмаганлар.

Бизда ҳар бир граждан истаган динига эътиқод қилиши ёки ҳеч қандай динга эътиқод қилмаслиги мумкин. Тоат-ибодат қилаётган диндорларга ҳеч қандай тазйиқ ўтказилмайди. Буни Мамажон қори жуда яхши билади. Бироқ, ўз обрўйини ошириш, диний васваса уйғотиш учун мунофиқлик йўлини танлади.

Белгиланган қоида бўйича, диний жамоа сайлаган мутавалини имом бўшатишга ҳаққи йўқ. Лекин, Мамажон қори бу қоидани ҳам бузди: масжид мутаваллиси Исоқжон Далиевни ўз вазифасидан бўшатди.

Мамажон қори диндорлар ўртасида шармандаси чиқди, қавмлар ундан юз ўгирдилар. Шундай бўлиши керак эди. Ўшда қинғирлиги билан донг таратган чала мулланинг Тошкентдаги «фаолияти»га чек қўйилди.

Юқоридаги ҳангомалар Октябрь районидаги «Олмазор» маҳалласида атеистик пропаганда бўшашиб кетганлиги туфайли рўй берди, маҳалла активларининг лоқайдлиги найрангбоз қорига катта йўл очди, у лақмаларнинг дастурхони устида оғзига келган гапларни қайтармади, ўзи нопок бўлатуриб, одамларни покликка чақирди...

...Тошмат ака салласи қўлтиғида, фиғони ошиб уйига қайтди. Қизи шошиб бошига рўмол ўради, Меҳри хола ўғлига телевизорни ўчир, дея ишора қилди. Лекин, ота уни тўхтатди:

— Ўчирма, мен ҳам кўраман, — у шундай дея салласини бурчакка улоқтирди. — Қани онаси, бундоқ ёнимга ўтир, роса қизиқ гаплар бор. Шу десанг, ҳозиргина имомимизнинг «паттаси»ни қўлига бердик. Нимага деб сўра? Ҳа, балли! Ўша имонсиз имом ғирт найрангбоз, жиноятчи экан. Газетага ҳам уриб чиқишган экан. Мен хомкалла эса ўша диёнатсизга ишониб, сизларни ранжитиб ўтирибман-а?!

Оила аъзолари енгил тин олишди...

Эсон ҚОСИМОВ,
Тўхтамурод ТОШЕВ,
«Тошкент оқшоми»нинг махсус мухбирлари.

ДУНЁ ХАБАРЛАРИ

ТАСС МУХБИРЛАРИ ЁЗАДИЛАР

ТЕЛЕТАЙП ЛЕНТАСИДАН

ВЕНА. Чоғроқ Санкт Георгген шаҳарчасининг қум конида ер ишлари бажарилаётганида тасодифан шов-шувли топилдиқ — тошга айланган қадимги тошбақанинг қолдиқлари топилди. Мутахассисларнинг фикрича, унинг ёши тахминан 24 миллион йилга боради. Уни ҳаваскор археолог X. Хайдер топди. Олимлар тошбақанинг товоғини қарийб батамом тиклашга муваффақ бўлдилар. Унинг диаметри бир метрга яқинлашди. Топилма Вена университетининг лабораториясида тадқиқ этилади, шундан сўнг у юқори Австрия тарих музейининг экспозицияси қаторидан жой олади.

БОНН. ГФР ташқи ишлар министри Ганс-Дитрих Геншер Ғарбий Берлиннинг «Фрайес Берлин» радиостанцияси мухбири билан суҳбатда қуролсизланиш ва қурол-яроғлар устидан контролликка доир конкрет аҳдномаларга эришиш учун қулай истиқболлар мавжудлигини қайд этиб ўтди. Ҳар иккала буюк давлат деди у, стратегик ҳужум қуролларига доир музокараларни шу йилнинг ўзидаёқ муваффақиятли туғаллаш имкониятларини изламоқда. ГФР ташқи сиёсат маҳкамасининг бошлиғи барча томонлар холис ният билан иш тутган ва амалий ёндашган тақдирда йил охиригача химиявий қуролни ёппасига тақиқлаш тўғрисида ҳам аҳдлашиб олиш мумкин, деган фикрни билдирди.

ПАРИЖ. Франция ички ишлар министрлиги миллат мажлисига муддатидан илгари ўтказилган сайловнинг иккинчи даврасида берилган овозлар ҳисобининг расмий маълумотларини қисман эълон қилди. 12 июнь, маҳаллий вақт билан соат 21.30 минутгача 21 коммунист, 213 социалист, 8 сўл радикал, Франция президентининг тарафдори бўлган партиясиз 5 киши, француз демократияси учун курашувчи ўн иттифоқнинг 108 аъзоси, республикани қўллаб-қувватловчи бирлашманинг 94 аъзоси, партиясиз ўнглардан 13 киши депутат этиб сайланди. 115 та депутатлик мандатини тақсимлаш қолди.

Объективда—Франция

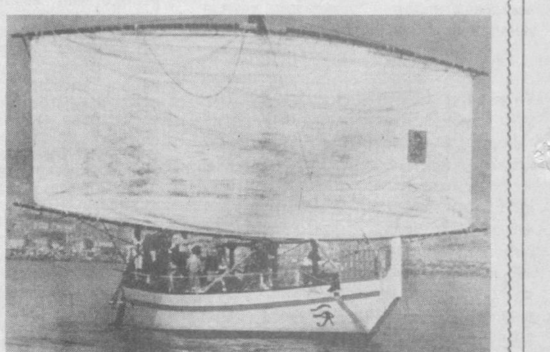

Сет шаҳрида (мамлакат жануби) истиқомат қилувчи тўққиз нафар саргузашт мухлиси Африка қитъаси теварағи бўйлаб денгиз саёҳатига чиқди. 30.000 километр масофани улар қадимги мисрликлар лойиҳаси асосида қурилган елканли қайиқда (суратда) босиб ўтишга аҳд қилишган.

АФП — ТАСС телефотоси.

ОҚ ЛАЙЛАК ПОСБОНЛИГИДА

Италиянинг қушларни муҳофаза этиш лигаси шимоли-ғарбий Кунео вилоятидаги Черваска қишлоғи территориясида уя қурган икки оқ лайлакдан бирини ярлаган кишини топишда ёрдам берган одамга 2 миллион лира мукофот эълон қилди. Лайлак яқин теварак-атрофда ем излаб юрган пайтда милтиқдан ўқ узиб ярадор қилинган.

Етти ёввойи оқ лайлакнинг Италия территориясида уя қуриши аввалига бироз шов-шувга сабаб бўлди: орнитологларнинг тасдиқлашига қараганда, бундай ҳол XVII асрдан бери кузатилмаётган эди. Апеннинда лайлакларнинг муқим кўпайиб боришини таъминлашга уриниб, қушларни муҳофаза этиш лигасининг куч-ғайрати билан ҳатто уларни урчитиш ва парваришлаш маркази ҳам ташкил этилди. Марказ мутахассислари тутқунликда туғилган лайлаклар Италияга қайтибгина қолмай ёввойи қушларни ҳам эргаштириб келишади, деб умид қилишган эди.

КАЛЕЙДОСКОП

Бу ерларда жуда кам учрайдиган, бола очишни мўлжаллаётган қушлар осойишталигини лига фаоллари, ўрмон муҳофазаси корпусининг вакилларигина эмас, ҳатто карабинерлар (жандармерия) ҳам ўзларининг доимий назоратлари остига олган эдилар. Мана энди, асраган кўзга чўп тушади, деганларидек... Тўғри, Пармадан махсус ветеринар мутахассис чақириб келтирилди, ҳозир яраланган қушнинг ҳаётига ҳеч нарса хавф солаётгани йўқ. «Боши» учун мукофот эълон қилинган ношуд овчини эса, агар у топиладиган бўлса, аксинча жиддий кўнгилсизликлар кутаяпти: Италия қонунларига кўра лайлаклар давлат мулки ҳисобланади, шунинг учун газеталарнинг башорат қилишларига қараганда унга камида жиноятни оғирлаштирувчи шароитларда давлат мулкини ўғирлаган деб айб қўйилиши аниқ.

Ишончли мулоқот

Ҳурматли редакция! «Оқшом» саҳифаларида Орол денгизини асраб қолиш ҳақида мақолалар бериб боришларингизни илтимос қиламиз.
С. НОРМАТОВ, О. СОЛИЖОНОВ,
Низомий номли педагогика институтининг студентлари.

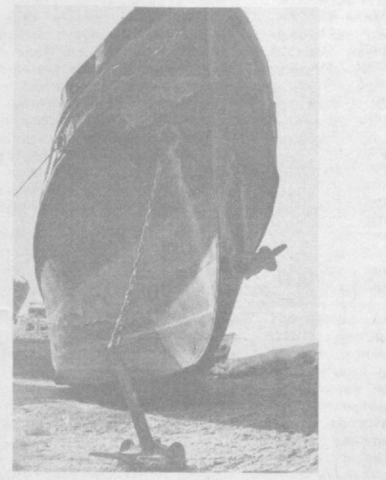

ОРОЛ — ОРОМБАХШ ДЕНГИЗ

Серқуёш диёримиз Евроосиё материгининг жуда ичкарисида, Атлантика ва Тинч океанларидан 4 минг километр узоқликда жойлашган бўлиб, 2 миллион квадрат-километр жойни эгаллаган. Ўрта Осиё гидрографик жиҳатдан очиқ денгиз ва океанлар билан боғланмаган, берк ҳавзадан иборат бўлиб, бу ерга ташқаридан ҳеч қандай сув келмайди ва бу ерда ҳосил бўлган сувлар ташқарига ҳам чиқиб кетмайди.

Асрлардан бери пурвиқор тоғларимиздаги мавсумий қорлар ва музликлар эриб, азим Амударё ва сирли Сирдарёни оби-ҳаёт билан таъминлар, улар эса ўз навбатида келинчакнинг икки ўрим сочидек чўзилиб, бепоён Қизилқум ва Қорақум саҳролари оша Орол денгизига бориб қуйиларди. Меҳнатсевар халқимиз табиат яратган сув манбаларидан ўз эҳтиёжларини қондириш учун оқилона фойдаланар, ўлкамиз табиати эса йилдан йилга гуллаб-яшнарди. Афсуски бу ҳол абадий давом этмади. Кейинги чорак аср давомида инсон табиатнинг табиий мувозанатига путур етказди — Орол денгизи қурий бошлади.

Орол фожиасини турғунлик даврининг яна бир маҳсули деса бўлади. Агар бу масала, ҳеч бўлмаганда бундан 20 йил бурунроқ шу кундагидек асосий масала қилиб ўртага қўйилганда, зарур чоралар кўрилганда эди, бу кунларга қолмаган бўлардик.

Орол денгизининг ҳаёт-мамоти уни тўйинтирувчи Амударё ва Сирдарёга боғлиқ. Аксига олиб, кейинги 15 йил давомида, агар айрим йилни эътиборга олмаганда, тоғларга мавсумий қорлар кам ёққанлиги сабабли дарёларда сурункасига сув танқислиги йиллари кузатилади. Бу даврда айрим районларда ҳаттоки ғўзани меъёрида суғоришга ҳам оби-ҳаёт етмай қолди. Ўзбекистонлик гидролог олимлардан В. Л. Шулоц ва Л. И. Шалатованинг Орол денгизининг 1935—1960 йиллар учун тузган сув балансига кўра, денгиз йил давомида ўртача Амударё ва Сирдарёнинг 52 куб километр сувини, денгиз устига тушган ёғинлар ҳисобига эса 6 куб километр сувни қабул этар экан ва шу билан биргаликда денгиз сатҳидан 59 куб километр ҳажмдаги (ёки 1метрга яқин) сув эса, бекорга буғланиб кетар экан.

Ўрта Осиё шароитида 59 куб километр сув бир неча миллион тонна «оқ олтин», дон, мева ва сабзавот манбаи демакдир. Шунинг учун, айниқса, 1960 йилдан сўнг суғориладиган ер майдонларини кенгайтириш, дарёларимиз оби-ҳаётидан кўпроқ фойдаланиш учун эса, қаторма-қатор сув омборлари барпо этилди, кўплаб каналлар чиқарилди. Инсоннинг шу ҳаракатлари натижасида Орол денгизига дарёларимиздан келаётган оқим 1961—1980 йиллари 20 куб километрга тушиб қолди ва 80-йиллар ўртасида эса Сирдарё ва Амударёдан айтарли сув келмай қўйди. Бунинг натижасида денгизнинг сув сатҳи 12,5 метр пастга тушиб, майдони эса 25000 квадрат километрга қисқарди, унинг ҳар бир метр сувида ўрта ҳисобда 11 граммдан 23 граммгача туз кўпайди.

Агарда Оролни сақлаб қолиш чоралари кўрилмаса, 2000 йилга келиб майдони бор-йўғи 4000—5000 квадрат километрга тенг бўлган, намокопга тўлган сув ҳавзаси қолади, холос. Денгиздан бўшаб қолган жойларда эса, атрофидаги қўшни учта чўлга тўртинчиси қўшилади ва бу ерларда бутун экологик системанинг бузилишига олиб келади.

Эндиликда денгизни оби-ҳаётдан маҳрум этган инсондан у ўч олаётгандек, унга кетма-кет «туҳфалар» тайёрлаяпти. Орол денгизи қуриб қолиши натижасида Қорақалпоғистон АССР, Хоразм области ва қардош Туркманистон ССРнинг Ташовуз областининг иқлими ўзгариб кетаяпти. Бу ерларда ёз ойлари ҳаво ҳарорати юқори келиб, унинг намлиги тобора озаймоқда. Бу метеорологик факторлар қишлоқ хўжалиги ўсимликлари ривожи ва яйловлар унумдорлигига ёмон таъсир кўрсатаяпти. Хоразм воҳасида пахта етиштириш умуман хавф остида қолмоқда.

Орол денгизининг қуриб қолган майдони кучли чанг-тўзон бўронлари бўладиган жойга айланиб қолди. Бу бўронларнинг узунлиги 200—400 километр атрофида, узунлиги эса, 40 километрга етиб, йил давомида 6—9 марта ҳуружга тураяпти. Денгизнинг қуриб қолган шарқий қисмининг ўзидан бир миллиард тоннадан кўпроқ туз чанг-тўзон бўронлари билан узоқ-узоқларга чиқариб ташланди.

1961 йилдан бошлаб Орол бўйи районларида чучук сув етишмаслиги туфайли аҳвол бутунлай салбий томонга ўзгарди: 50 дан ортиқ чучук сувли кўллар қуриб қолди, чорвага яхши озиқа бўлувчи тўқайзорлар майдони икки баробардан кўпроққа, қамишзорлар эса, олти марта камайди. Умуман, кўл балиқчилиги, чорвага озиқ база бўладиган майдонлар йўқ бўлиш даражасига тушиб қолди.

Хўш, Орол денгизини сақлаб қолиб, у ердаги аҳволни яхшилаш мумкинми?

Оролни аввалги ҳолига ўлкамизнинг ўз сув ресурслари ёрдамида келтириб бўлмайди. Агар Амударё ва Сирдарё сувларини суғориладиган деҳқончилик учун ишлатмасдан Оролга оқизиб қўйган тақдирда, денгизни 60-йиллар ҳолатига келтириш учун 40 йиллик муддат керак. Ҳаммага маълумки, суғориладиган деҳқончиликни тўхтатиб бўлмайди. Бизда ерлар унумли, йилига икки ва ҳаттоки уч марта ҳосил олишимиз мумкин. Сув етарли бўлганда, ундан унумли ва керагича фойдаланилса Ўрта Осиё бутун мамлакатни озиқ-овқат билан таъминлаши мумкин.

Ҳали ҳам кеч эмас — Оролни аввалги ҳолида бўлмаса-да, маълум бир сатҳда сақлаб туриб, уни бутунлай қуриб қолмаслик йўлларини қидиришимиз керак. Бунинг учун Амударё ва Сирдарё ҳавзаларидаги ҳар бир куб метр сувни тежаб сарфлашимиз, уни бекорга шимилиб, буғланиб кетишига ва саноат мақсадларига контролсиз сарфланишига йўл қўймаслик керак.

Сув — нондек азиз, ҳаводек зарур бўлганидан кейин уни ҳам сарфлашда ҳисоб-китоб бўлиши керак. Ҳамма нарсанинг ўз баҳоси бўлганидек, сувнинг ҳам нархи, қадри бўлиши табиийдир.

Суғорилишдан ортган дренаж-коллектор сувларнинг ҳавзаларда йиғилишига чек қўйишимиз керак. Сариқамиш, Арнасой, Шўр кўллар ва бошқа ҳавзалардаги сувлар Оролга бурилса ва мавсумга қараб Амударё ва Сирдарёнинг маълум бир ҳажмдаги чучук сувлари денгизга бориб қуйилиши таъминланса, ўлиб бораётган Орол денгизига анча жон кирарди.

Хулоса қилиб айтганда, эндиликда кўл сатҳидан йилига 33 куб километр сув буғланади. Агар кўл шу кундаги сатҳда қолсин десак, буғланишга сарфланган сувнинг ўрнини босишимиз керак. Токи Орол тўлқинлари соҳиллардан ичкари силжиб кетмасин.

Орол бўйида жойлашган шаҳар ва қишлоқ аҳлини тоза сув билан таъминлаш, уларнинг саломатлиги тўғрисида ғамхўрлик қилиш шу куннинг энг муҳим ва долзарб вазифаларидан биридир. Умуман, Орол бўйи сақланиб қолиши учун барча керакли чоралар кўрилиши керак. Бу борада республикамиздаги кўпчилик сув хўжалик ташкилотлари, шу жумладан, САНИИРИ ва «Узгипроводхоз» планлар ишлаб чиқариб, уларни амалга ошираяптилар.

Орол бўйи аҳолиси вужудга келган шу шароитда партиявий ва совет органлари Орол денгизи ва Амударё қуйи қисмининг янада қуриб кетишининг олдини олиш чораларини кўришларига аминдирлар.

Асқар АКБАРОВ,
Ўрта Осиё регионал гидрометеорология институтининг катта илмий ходими, география фанлари кандидати.

Ҳамза номидаги Тошкент музика билим юртида «Дўстлик» рус чолғу асбоблари оркестри ташкил этилганига 20 йилдан ошди. Ана шу йиллар мобайнида оркестр музика санъатини пропаганда қилиш, ёшларда эстетик дидни тарбиялашга катта ҳисса қўшиб келмоқда. Оркестр бу хизматлари учун Тошкент область комсомоли мукофотига сазовор бўлган. Ижодий коллектив раҳбари Том Александрович Хомяков тажрибали педагог ҳамдир. У ўзидаги халқ музика санъатига бўлган меҳр-муҳаббатни оркестрнинг 39 ёш аъзосига ҳам юқтирган. Коллектив репертуаридан рус, украин, ўзбек, қозоқ, молдаван, грузин ва бошқа миллатларнинг мусиқалари ўрин олган.

СУРАТДА: Г. А. Хомяков билим юрти талабалари—оркестр аъзолари Вадим Шестоков, Светлана Ланферова ва Қаҳрамон Бараговлар билан машғулот ўтказмоқда.

Р. Шамсутдинов фотоси.
(ЎзТАГ).

Нон — бебаҳо бойлигимиз

Ушоқ

Уваланиб ётар чигитдай ушоқ,
Асфальт йўл устида топталиб, мунгли.
Унга қадалмагай бир мунис нигоҳ,
Кимдир кафтга олиб, кўтармас кўнглин.
Сурмали кўзлари сузук келинчак
Ёрининг пинжига тиқилиб, эрка,
Нашъали ҳаётдан сўйларкан эртак,
Пошналар ушоқни киритар ерга.
— Нон бўлганим айбми? — тўлғанар
ушоқ, —
Нега тил бермаган менга табиат?!
Хирмонда зар бўлиб товланган бошоқ,
Шу келин мисоли этмасми ният? —
Нон бўлиб, ризқ бўлиб, умр берай деб,
Кўрк бўлайин деб ҳар дастурхонга.
Меҳмон иқболига бўлай ҳусну зеб,
Улуғ бўлай, дея ҳар хонадонга!
...Ҳар ким ўз хаёли билан андармон.
Тупроққа қоришар ушоқ бечора.
Одамлар бепарво.
Улар беармон
Лоқайд ўз ризқига суртарлар қора.
Ушоқ бизни қарғаб қолмаса эди!
Тақдир ушоққа зор қилмаса эди!
Бизни ушоқдай хор қилмаса эди!

Дилором СУЛТОНОВА.

НОВВОЙЛАР. Р. Шарипов фотоси.

Эъзозлаган — элда азиз

Ҳаётимиз фаровон, халқимиз тўқ, дастурхонимизда турли-туман нонлар муҳайё.

Кундалик ҳаётимизда организм учун зарур бўлган моддалар, витаминлар, углеводлар, калория нонда мавжуд. Шунинг учун ҳам нон сира кўнглимизга тегмайди.

Дастурхонда ҳар хил таомлар: олма-анордан тортиб қази-қарта, асал, мураббогача бўлсин. Лекин бир бурда нонсиз дастурхонни тасаввур этинг-чи? Нима учун шу нонни баъзан увол қиламиз? Ота-боболаримиз: «Нонни увол қилган киши кўр бўлади», дейишади. Подъездимизда Нюра буви бор. Узи фаррош. Эрта билан ахлат яшиклари атрофидан, қўни-қўшнилардан нон йиғиб келади. Ҳар жума машина олиб кетади. Ҳафтасига 8—9 қоп нон. Озмунчами? Ҳафта сайин чиқитга чиқаётган бунча нонни дастурхонимизга келгунича қанча кишиларнинг меҳнати сингмаган, ахир?!

Ишим эрта бошланади, йўлим ахлат яшиклари қўйилган жойдан ўтади. Яшик атрофида, дарахтлар тагида, халтачаларда, кўпинча ерда сочилиб ётган нонларни кўраман.

Шу нонларни катталар ёки катталар кўрсатмаси билан болалар олиб чиқиб ташлаган. Нонларни чиқинди қаторига қўшиш болалар тарбиясига таъсир қилмайдими? Мактабда, уйда, боғчада болаларни меҳнатга муҳаббат руҳида тарбиялайлик деймиз. Уйда, кўчада нонни қадрлашни ўрганмаган болалар уни етиштирган кишиларни, уларнинг машаққатли меҳнатлари қадрига етармикан?

Нега бунча нон исроф бўляпти? Ёки сақлашни билмаяпмизми?

Нон маҳсулотларини қандай сақлаш мумкин? Бунинг учун чит ёки сурпдан халтача тикилади. Оғзи резина ёки лента билан боғланади. Бунда нон юмшоқ сақланиши билан бирга сифати яхши, озода туради. Целофан халталарда сақланган нон тез намиқиб, моғорлайди. Кўпчилик нонни кастрюлкаларда сақлайдилар. Бунинг учун қопқоқ ўрнига читдан кастрюлка юзига мослаб гардиш қирқилади, четларига резина тутилиб, шу қоплама билан қопқоқ ўрнида нонннинг усти беркитиб қўйилади. Бир қават читдан ўтиб турган ҳаво нонннинг ҳидланишига йўл қўймайди. Кастрюлка тагига оқ қоғоз ёки 1-2 қават салфетка ташлаб қўйсангиз жуда яхши бўлади.

Ҳар ҳафтада машинада олиб кетилаётган қоп-қоп нон сизларни ҳам ташвишлантирса керак, деб ўйлайман. Шоир Толиб Йўлдошнинг ушбу шеъри менимча барчамизга тегишли:

Келинг дўстлар, нонни
жондайин,
Азиз тутиб эъзозлашайлик.
Нон ҳурмати тўқ, тотувликда
Камлик кўрмай, узоқ яшайлик.

Маъмура МУСТАФОЕВА,
тарбиячи.

Ҳаёт қўшиғи

(Нақллар ҳақида эртак)

Ҳалол меҳнат ва сайёҳлик билан суяги қотган бир Тиллабек деган қувноқ бобо оппоқ тонг отиб, саҳий қуёш жилмайиб боқса: «Нонда қуёшнинг жамоли бор»; ҳар хил ноз-неъматга тўла-тўкис дастурхон ёзилса: «Дастурхон кўрки—нон»; ҳиди гуркираган иссиқ нон ушатилса: «Нон исидан ёқимли ҳид бўлмайди», «Нон ҳидида ҳаёт бор, ҳар мағзида мамот бор»; майда нон ушоқлари пайдо бўлса: «Нон ушоғи—жон ушоғи», «Нон — ҳар бир хонадоннинг жони», ушоқлар исроф бўлмаса: «Нон бор уйда—шодлик бор», дер экан.

Ҳосилдор боғ ва полиз ишларини кўнгилдагидек бажариб, кунлардан бир кун у. «Сайёҳга — нон йўлдош», дебди-ю, иккита юмшоқ нонни тоза рўмолга ўраб, Нурбекни эргаштириб, яқин атрофни томоша қилиш учун йўлга тушибди. Қарасалар, нон бўлаклари турли-туман чиқиндилар устида текинхўр пашшаларга таланиб, хор-зор бўлиб ётган эмиш.

— Нон ҳақида айтилган яхши гаплар баъзи беэътибор кимсаларнинг у қулоқларидан кириб, бу қулоқларидан чиқиб кетибди-да. Эҳ, аттанг! — дебдилар Тиллабек бобо.

Ақлли, ёқимтой Нурбек ҳам ачиниб, ичида: «Уларни офтобда қуритиб, ўз ола бузоғимга оз-оздан ивитиб бераман», деб ўйлабдида, олтиндек бўлакларни пуф-пуфлаб териб, катта рўмолга ўрабди. Унинг бу ишидан мамнун бўлган Тиллабек бобо: «Нонга эътибор—элга эътибор», «Нонни эъзозласанг, эл сени эъзозлайди» деган гапларни дилидан ўтказиб, уй томон аста қайтишар экан, унга: «Нон — энг нодир сўз!»

«Нонинг борки, бахтинг бор». Негаки: «Нон — ҳаёт қўшиғи», — дебди.

Баҳром МУСЛИМОВ.

Сўнмас у кунлар шуҳрати

Ризқ-рўз қадри

Жангчи хотиралари

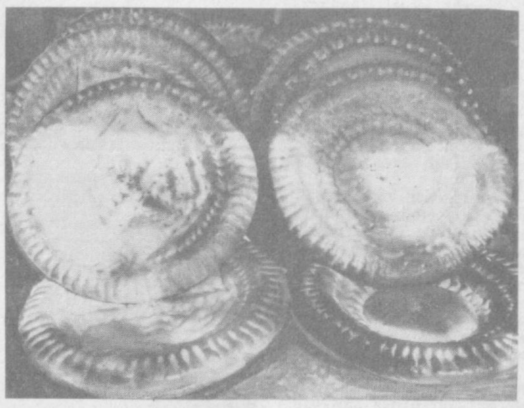

Тонг отади, кун ботади. Лекин, урушда солдатлар учун кундуз нимаю тун нима, барибир эди. Жанглар қизиб кетса кечаю кундуз давом этаверарди. 1942 йилнинг ёз кунларида Калинин фронтида бошимиздан кечган оғир дамлар ҳануз кўз олдимда. Порковка қишлоғи учун бўлган қирғин икки кун давом этди. Кучли техника билан қуролланган фашистларни у ердан қувиб чиқариш жудаям қийин эди.

Ниҳоят, учинчи куни тонг саҳарда қисмимиз ҳужумга ўтиб артиллерия ёрдамида қишлоқни ишғол қилишга муваффақ бўлди. Чекинган душманнинг нафас ростлаб олишига имкон бермай, қувиш лозим эди. Кечаси билан мижжа қоқмай, ёвни қувиб кетаётибмиз. Уйқу зўр келиб кўпинча қадамим чалкашиб қоқилиб тушардиму, сафдаги қуролдошларим бир-бирига урилиб уйғониб кетишарди. Кимдир гурсиллаб йиқилиб тушар, гуриллаб кулги кўтариларди. Бу ҳолат толиққан қалбимизга завқ-шавқ бағишлар, хордиғимиз чиқар, очликни ҳам унутардик,

— Рота, тўхта!

Бу буйруқдан хурсанд бўлиб кетдик. Нур устига нур бўлиб, орқамиздан ғилдиракли қозон етиб келди. Ошпаз: «Чаққон, чаққон олинглар, немис самолётлари санғиб юрипти» деб овқатни улаша бошлади. Ўзиям, қорнимиз роса очган экан, карам шўрвани ҳам, бўтқани ҳам паққос тушурдик.

— Сафлан! Шагом марш!

Яна гурс-гурс одимлаб кетдик. Қорин тўқ, кайфиятимиз жойида.

Урушда бир неча кунлаб оч юришга ҳам тўғри келарди. Ҳар хил сабаб бор: ҳарбий қисмларнинг озиқ-овқат омборига немис-фашистлар снаряд отиб ёки самолётдан бомба ташлаб портлатиб юборади. То фронт омборидан озиқ-овқат олиб келингунча бир неча кун ўтади. Бу орада солдат ўз қопчасидаги бор егуликларини соб қилган бўлади.

1943 йилнинг куз кунлари эди. Орша шаҳридан фашист газандаларини қувиб чиқариш учун қаттиқ жанглар бўлаётган дамларда, бизнинг алоқа батальонимиз резинка кемаларда Немань кўлидан ўтиб олди. Лекин, бошқа бўлимлар ҳали ўтишга улгурмаган эди, кутилмаганда немис-фашистлар ҳужум қилиб, батальонимизни қуршаб олди.

Автомат дискаларига ўқ тўлдириб, қуршовни ёриб ўтишга шай бўлиб турдик. Лекин ҳа деганда ёриб ўтишнинг иложи бўлавермади. Бир ҳафта ўтгач, командирлар ёнимиздаги партия, комсомол билетлари, солдат ва офицерлик дафтарчаларини йиғиб олишди. Ҳар эҳтимолга қарши кўмиб қўйишса керак.

Озиқ-овқатимиз аллақачон тугаган. Уч кундан бери оч юрибмиз. Нонннинг увоғи ҳам қолмаган. Дарахтлар тагидан шовил деган кўкатни юлиб қайнатиб ичдик, бўлмади. Сал наридаги кулга айланган қишлоқ атрофини кездик. Томорқаларда карамнинг илдизларини, тупроқ орасида қолиб кетган майда сабзи ёки картошкаларни йиғиб қайнатдик. На туз, на ёғ ва на бир тишлам нонсиз бу ҳам овқат бўлмади.

Хайрият, очликдан ўлиб кетмасак деб турганимизда қўшинларимиз катта ҳужумга ўтиб, бизни қутқариб олишди. Яна фашистларни қувишда давом этдик. Бундан бошқа кунларда ҳам бир неча маротаба нонннинг қадри ўтган кезлар бўлди. Шу-шу ҳатто ҳозиргача қўлимга нон ушласам ўпиб қўяман, ерда нон увоғини кўрсам дарҳол олиб кўзимга сураман...

Комил МУҲАМЕДОВ,
Улуғ Ватан уруши ветерани.

НОН

Воқеий ҳикоя

Суронли уруш йилларида қиш қаттиқ келди. Совуқ авжига чиққан. Баҳоргача ҳали анча бор. Қаҳатчилик одамларнинг бошига бало бўлди. Қишлоқларда очликдан силласи қуриб жони узилганлар кўпайди. Айниқса, гўдакларга оғир бўлди. Очарчилик учта етимни боқаётган Кариманинг ҳам хонадонига қуюндек бостириб кирди. Уйида на бирор егулик, на супрада ун—ҳеч нарса қолмади. Қўшнидан мадад олай деса ҳамманинг аҳволи бир хил. Қишлоқдаги Салим сариқникига икки кун тинкаси қуриб, қарзга егулик сўраб бориб қуруқ келди. Одамларга бирни бериб икки қилиб оладиган бу қурумсоқ кўплар қатори уни ҳам қайтарди. Юқори қишлоқдан шаллақи Энажон қўшмачининг қизи-ю қош-кўзлари бўялган бир жувонгина сариқдан ун олиб кетишди, холос. Кейинги борганида шилпиқ кўзларини сузиб:

— Намозшомда қизингни юбор, ун бериб юбораман, — деб ишшайди.

Кариманинг ранги ўзгарди. Уйига кела-келгунча гўрига минг ғишт қалаб қарғади. Одамлардан Салимнинг эгри-оёқ эканини эшитганди-я. «Қизингни юбор», деганиданоқ тушунди, у номуссизнинг фикри бузуқ. Уйига жаҳл билан қарғаниб кирган Карима йиғлаётган укаларини юпата олмаётган қизи Салима билан остонада тўқнаш келиб қолди.

— Ҳа, илоё ниятинг билан қўшмозор бўл, етдим деганда йиқилгур, қиз кўрмай қизариб ўлгур, — деди азбаройи тутоққан Карима.

— Ойи, кимни қарғаяпсиз? — деди Салима ранглари ўчиб кетган онасига ташвишли тикилиб.

— Салим сариқни, қизим. Қизингни юбор дейди-я, ҳой қирқингга қирон келгур-эй.

— Нега мунча куюнасиз, борсам бораверaman. Укаларимнинг аҳволини бир қаранг.

Она титраб кетди. Қаёқдан ҳам бу гапни қизига айтди. Бағри ўртанди. Нима дейишини билмай:

— Жон қизим, сув келтир, қозон осамиз, — деди.

Салима онасининг мақсадига тушунди. Укалари юпансин учун онаси қозонга сув солиб қопқоғини бостиради-да, ўчоққа ўт ёқаверади. Қозон «биқир-биқир» қайнайди. Умидвор кўзлар қайнаётган қозонга термулишади. Онаси карамнинг томиринимi ёки бирор чучук ўтнинг илдизинимi «ош»га солиб юборади. Ниҳоят, тахир, аталага ўхшаш «овқат» пишади. Қўшниларнинг кўпчилиги бундай «овқат»дан шишиб ўлишган. Барибир одамлар шундай қилишга мажбур. Алламаҳалда атала тайёр бўлди. Мўмин-қобил укалари бу гал ошни ичишмади. Уйда йиғи авжига минди. Она болаларини қарғади. Бўлмади. У қўшни чорбоққа-полизга чиқишга ҳозирланди. Ўтган йили кузги сабзи экилганди. Ердан биттаяримта муз қотган сабзи топса бўларди. Карима болаларига тайинлади:

— Егулик бирор нима олиб келаман. У ёқ-бу ёққа чиқмай ўтиринглар.

Ташқари эшик беркилди. Болалар бир зум оналари кетидан сўлғин қараб қолишди-ю яна йиғлай бошлашди. Анча вақт ўтди. Салима бир нимани кўнглига туғди шекилли, укаларига бағри эзилиб қаради.

— Жим ўтиринглар, сизларга нон олиб келаман, — деди ички бир хўрсиниш билан.

Нон сўзини эшитган болалар бир зум тинчишди. Салима апил-тапил эгнига эски чопонини ёпиниб ташқарига чиқди.

Қишлоққа оқшом чўка бошлабди. У уйлари остонасида бир зум турдида шахт билан юриб кетди. Бирпасда Салим сариқнинг қўш табақали эшигига етиб келди. Келди-ю дарвоза олдида иккиланиб қолди. Нима деб киради? Нонни қандай сўрайди?! Кутилмаганда дарвозанинг бир табақаси очилди. Қиз олдида сўйлоқ тишли Салим пайдо бўлди.

— Онанг юбордими?!
— Йўқ, ўзим.
— Ҳм, ичкарига кир.

Қиз чўчинқираб ичкарига кирди.

— Кир, киравер оппоқ қиз, — деди сариқ беҳаёлик билан бит кўзларини сузиб.

Қиз титраб кетди. Орқасига қайтмоқчи бўлди.

— Нон-чи, нон керақ эмасми?! — ишшайди Салим.

— Керак.

— Керак бўлса, юр, нон бераман, қорнингни тўйғазаман.

Қиз унга эргашиб ичкарига кирди. Улар орқасидан меҳмонхона эшиги зич ёпилди...

Карима алламаҳалгача ер кавлаб топган икки бош сабзи билан уйига қайтди. Кўнгли ғаш эди, шу алпозда уйга кирди. Йиғлай-йиғлай икки боласи шундоқ эшик олдида ухлаб қолишибди. Салима йўқ. Карима ҳайрон бўлди. «У қаёққа кетган экан?» Олти яшар ўғлини уйғотди.

— Опанг қани? Салима қаёққа кетди деяпман?

— Нонга кетди опам.

Кариманинг бошидан бир челак совуқ сув қуйилгандек бўлди. Эшикка отилди. Оёқ яланг, бош яланг сариқнинг уйига чопди. Дарвозаси берк. Ичкарида «тиқ» этган товуш йўқ. У кучи борича дарвозани урди. Ичкарида ит ҳурди. Лекин ҳеч ким чиқмади. Уввос солиб йиғлаб юборди. Аллакимни қарғади. Ноилож яна изига, уйига қайтди. Остонада қизини пойлади. Бўлмади. Яраланган оҳудек бир жойда тура олмади. Болаларининг кичиги ҳам уйғонди. Яна ўрнидан сакраб туриб эшикка интилди. Шу пайт эшик очилиб сочлари тўзғиган, бадани моматалоқ бўлиб кетган Салима кўксига бир неча нонни босганча судралиб кирди. Унинг кўзлари сўник, оёқлари мадорсизликдан титрарди. Карима «дод» солиб нола қилди. Қизнинг юзи-кўзи аралаш ура бошлади. Ураверибн қўллари толди. Салима «чурқ» этмасдан уй ўртасида серрайиб тураверди. Кўзларига қон тўлган Карима уй тўридаги эридан қолган эски ов милтиғини юлқиб олди-да ташқарига отилди. Йўлда биров уни тўхтатиб қоладигандек югурди. Ҳозир у фақат бир нарсани ўйларди. Салим сариқнинг деворидан ошиб тушди. Ўзига ташланган туядек итнинг пешонасидан отиб ташлади. Тун қўйнини ўқ товуши тилиб узоқларда нохуш акс садо берди. Иккинчи ўқ меҳмонхона остонасига югуриб чиққан Салимни йиқитди. У атайлаб нишонга олингандек миясига текканди.

Бир неча минутдан кейин Салим сариқнинг данғиллама уйи гуриллаб ёна бошлади. Оловнинг қип-қизил тили қора тутунга қўшилиб кўкка ўрлади. Ҳамма уйғониб ташқарига чиқди. Лекин ҳеч ким ўтни ўчиришга интилмади.

Тонгда қўшнилар Саliманинг осилиб қолган гавдасини ариқ бўйидаги якка тутдан туширишди. Унинг оёқлари остида бир неча нон сочилиб ётарди.

Хушнуд ЁҚУБЖОНОВ.

Қатралар

Булоқ

■ Булоқ замин қаъридан интила-интила ниҳоят кўз очди. Севинч ёшлари ирмоқ бўлиб оқди. Ҳар қатраси мафтункор кўзларга дурдек гўзал, қақроқ лабларга дармон. «Кўра олмаган» кўзларга эса... Ҳа, булоқнинг бахтидан ёнидаги сўррайган тепа куйиниб нураб боради. Ўзидан ажралаётган баҳайбат кесагини булоқ устига мўлжаллайди. Шаппа беркитади кўзини. Зим-зиёга кўмиб шаштини қайтаради.

— Йўлимдан қоч. Қилмишингдан не фойда?! — баҳайбат кесак ўз ишидан ўзи «маст». Шавқ-завқидан қулоғи кар.

— Димиқсанг ҳам дадил бўл. Секин-секин емириб, юзага чиқасан. Емира олмасанг бошқа жойдан йўл бераман — кўз очасан. Ҳаракатинг бор бари бир. Уни тўсиқни енгишга сарф қилсанг, янаям яхши. Сабрли бўл фақат. Ибратинг минглаларга мададдир, — деди она ер. Булоқ ич-ичидан тўлқинланиб тетикланди.

Кесак чўнг бўлса ҳам булоқнинг тинимсиз бош уришидан ожизланди. Бўкди. Булоқ уни парчалаб, пўртанадек отилиб чиқди.

Кетмон

Деҳқон дам олиш учун ишни вақтинча тарк этди. Эгатда қолган кетмон ўзини ҳосилнинг боиси деб ҳис қилди.

— Мен ҳаракат қилсам, сен ҳосилдор бўласан, — ниҳолга мақтанди у.

— Йўқ, ундаймас, — майин елда тебраниб эътироз билдирди ниҳол, — тақдирим деҳқоннинг қўлида. Мени парвариш қилиш сендан қандай фойдаланишга ҳам боғлиқ.

Кетмон буни англади-ю, «отдан» тушса ҳам эгардан тушгиси келмади. — Мен боркн, ҳосилинг бор, — сўзида туриб олди офтобда барқашдек юзини ярқиллатиб.

Орадан бир оз вақт ўтди. Деҳқоннинг ўйинқароқ ўғли дадасининг чопиғини давом эттириб, ниҳолнинг илдизини хиёл очиб қўйди.

— Вой, дадам чопиғимни кўрса уришади. Бор-е, сени ишлатолмайман, — дея кетмонни ариққа ётқизди.

— Боланинг қўлига тушиб, озгина панд бердинг-а. Тақдирим сени қандай ишлатишларига ҳам боғлиқ, девдим-ку, — деди ниҳол.

Юзи ерга қараган кетмон миришкор деҳқоннинг қадрига етиб, уни интизор кутарди.

Ғани АБДУЛЛАЕВ,
боғбон.

Афанди латифалари

БОЗОРДА

Насриддин Афандини ишдан бўшатишди. Уйига келгач, хотини:

— Ишингиздан олишибди, деб эшитдим, — деди.

—Ҳа, шундай. Буни қаердан эшитдинг!

— Бозордан, — жавоб берди хотини.

— Энди қандай вазифага қўйишар экан! — сўради афандидан хотини.

— Ғизиллаб борсанг, буни ҳам бозордан эшитиб келасан, — деди афанди.

ПИЁНИСТАЛИК

Насриддин афанди кейинги пайтларда ичкиликка муккасидан кетибди. Ҳатто, кўчадан тўйиб келиб, уйида ҳам ичадиган одат чиқарибди. У бунинг учун турли баҳоналарни ўйлаб топаркан. Кунлардан бир куни кичкина ўғлини чақириб, яримтани иккита стаканга қуйиб:

— Ол, ўғлим, ота-болалигимиз узилмаслиги учун ичайлик, агар гапирмай, сабабсиз ичсак, пиёнисталик бўлади, — дебди Насриддин.

Баҳриддин ШАМСИЕВ,
Самарқанд область, Пахтачи райони.

Келинг, бир кулишайлик

Хандалар

— Будильникнинг эрталабки қўнғироғи менга худди отилган ўқ овозидай таъсир этади.

— Демак, сен эшитишинг биланоқ сапчиб ўрнингдан туриб кетсанг керак-а?

— Йўқ. Мен худди ўликка ўхшаб ётавераман.

●

Хўранда официантга:

— Айтинг-чи, сиз нега 13 марка ўрнига мендан 15 марка олдингиз?!

— Кечирасиз, мен сизни иримчидирсиз, деб ўйлагандим...

●

Редактор адабий ходимга:

— Бу мақоладан 200 сатр қисқартиринг, — деди.

— Ахир унда бори 200 сатр-ку!

— Мен айнан шуни назарда тутяпман!

Русчадан Худойназар **ЖУМАНАЗАРОВ** таржимаси.

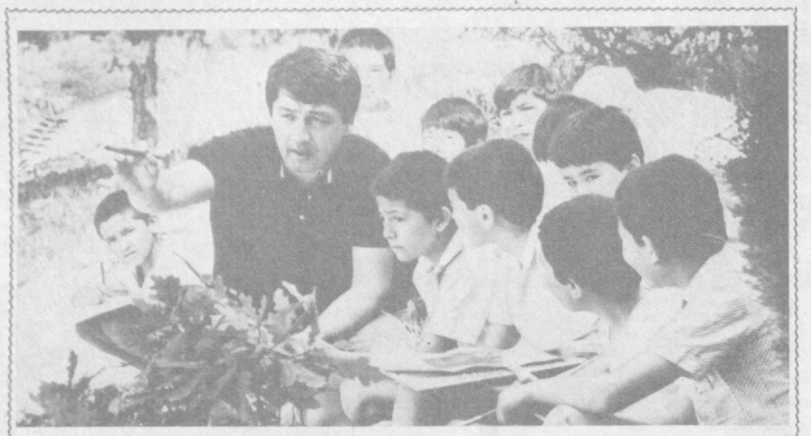

Табиат бағри гўзаллик, илҳом, ижод манбаи. Лекин бир хил бўёқларда товланиб, кўзни олиб, ёниб турган манзаралар қайси ёш юракни тўлқинлантирмайди! Айниқса, у келгусида мўйқалам соҳиби бўлишни ният қилган бўлса!

Тошкентдаги махсус музикавий-бадиий мактаб интернати талабалари амалий машғулотларни табиат қўйнида ўтказмоқдалар. Юқоридаги суратда ўқитувчи Каримжон Ғафуров машғулот олиб бормоқда. Қолган суратларда ижод лаҳзалари акс эттирилган.

Т. Каримов фотолари.

Шахмат оламида

Бебаҳо хусусият

Швейцариянинг Базель шаҳри муниципалитети совети 1861 йилда нашр этан инструкцияларидан бирида маҳаллий ўт ўчирувчиларга бўш вақтларида шахматдан ташқари биронта ҳам ўйин билан машғул бўлиш қатъиян ман этилган. Ушбу қоидани нашрга тайёрлаганлар шахматга нега рухсат этилганини қуйидагича изоҳлайдилар: «Шахмат бошқа ўйинларга ўхшаб кишини чалғитмайди, бўшаштирмайди. Аксинча ақлни яхшилайди, киши характерини тоблайди, унда топқирлик ва ижодкорлик сингари бебаҳо ва ноёб хислатларнинг шаклланишига кучли таъсир кўрсатади».

Умрни узайтиради

Германиянинг Монтере шаҳрида узоқ умр кўриш сирларига бағишланган музей бор. У ерга ташриф буюрувчиларнинг эътиборини кўпроқ «Ушбу ёлғончи дунёда қандай узоқ яшаш мумкин?» деб номланган қўлёзма тортади. Унда жумладан шундай тавсия бор: «Ёшлик чоғларингдан шахмат устида кўп ишла. У ўсмирлигингда турли номаъқулчиликлардан, ақлинг тўлганида ортиқча ташвишлардан ҳоли қилади, кексайганингда эса ўзингга бўлган ишончни оширади ва умрингга умр қўшади».

Биринчи луғат

Биринчи шахмат луғати 1825 йилда Барселонада босиб чиқарилди. У Хуан де ли Торре томонидан тузилган бўлиб, асар «Шахмат маълумотномаси ва атамалари»дан иборат. Унда шахмат ўйини қоидалари, спортнинг бу турига оид номланишлар изоҳи ҳамда аспнинг бир катакчадан иккинчисига сакраб ўтиши кўрсатилганди.

Музика ва шахмат

Буюк немис композитори Роберт Шуман (1810-1856) музика ва шахматни кўп қиёслаган. 1845 йилда ўзи чиқараётган «Музика журнали» саҳифаларида у шундай деб ёзади: «Гарчи катта кучга эга бўлган фарзин ўзида рамзий оҳангни ифода этсада, ўзаро уйғунликни мужассам қилган қирол барибир асосий ролни ўйнайди».

Машҳур достон

XIV асрда француз тилида исми яшириб ёзилган ошиқона шахмат достони жами 30060 сатрдан иборат. Унинг 580 мисраси хоним ва уни севиб қолган мард йигит ўртасидаги Шахмат ўйинига бағишланган. Рақиблар ўйин пайтида айтган гаплар, ҳазил-мутойибалар мажозий маънога эга. Шу жиҳати билан достон ўрта асрда Европада оммавийлашиб, бошқа тилларга ҳам таржима қилинган.

Эҳтимол ҳалигача топилмасмиди

Целлулоидни (целлюлозадан ишланган ва фотоплёнка, кинолента кабиларни тайёрлашда фойдаланиладиган модда) кўпчилик яхши билади. Шахмат ишлаб чиқарувчи фабрика эгаси, америкалик Ш. Хайет доналарни ясашда қўлланиладиган арзон ва пишиқ материал топишга ҳаракат қилиб, уни 1868 йилда ихтиро қилган эди. Эҳтимол, шахмат бўлмаганида целлулоид ҳам топилмаган бўлармиди.

Серқирра истеъдод соҳиби

Иоганн Герман Цукерторт миллати немис бўлиб, (1842-1888) шахмат тожига асосий талабгорлардан бири эди. Аммо унга жаҳон чемпионлиги насиб этмади. Биринчи расмий матчда Цукерторт Стейницга ютқазиб қўйди. Шунга қарамай барибир Иоганннинг номи шахмат тарихида абадий қолди. Истеъдодли шахматчи ажойиб филолог, кўзга кўринган музикачи, бир қанча тилларда ўз она тилидек гаплаша оладиган киши эди. У айниқса турк, араб, лотин ва қадимги грек тилларини жуда яхши биларди. Ажойиб талант соҳиби ҳар ишда кишиларни таажжубга солмасдан қўймасди. 1883-1884 йилларда АҚШ ва Канада бўйлаб қилган сафари пайтида Вайолинг ерларида (кейинчалик штат) маҳаллий аҳоли орасида шахматчилар йўқлиги учун белгиланган сеанс ўтказилмаслиги Цукерторгга маълум бўлади. Аммо Иоганн бундан эс-ҳушини йўқотиб қўймайди, ўзи тантанали кутиб олинган зал саҳнасидаги фортепьянога яқинлашади-да, уни чала бошлайди. Концерт муваффақиятли ўтади. «Нью-Йорк таймс» газетасининг музика танқидчиси ва шахмат шарҳловчиси Гарольд Шинбергнинг шаҳодат беришича Цукерторт XIX асрнинг машҳур музика педагогларидан бири Игнац Мошелеснинг шогирди эди.

Иоганн Цукерторт шахматни ўз касблари ичида биринчи ўринга қўйди. У шахмат санъатини ҳақиқий фан деб ҳисоблади. Ҳа, гроссмейстер танлаган ҳаёт йўли унга катта шуҳрат келтирди: тириклигидаёқ ўзига ҳайкал қуриб кетди.

Материалларни шахмат бўйича СССР спорт мастерлигига номзод Анвар ИНОҚОВ тайёрлаган.

ОҚШОМХОНЛАР ДИҚҚАТИГА!
«Тошкент оқшоми»нинг навбатдаги сони 16 июнда чиқади.

Редактор
Т. М. ҚОЗОҚБОЕВ.

РЕКЛАМА ВА ЭЪЛОНЛАР

ЎҚИШГА МАРҲАМАТ!
Тошкент шаҳар ижроия комитети социал таъминот бошқармасининг
ҳунар-техника билим юрти
1988-1989 ўқув йилига
ЎҚУВЧИЛАР ҚАБУЛ ҚИЛАДИ

Ҳунар-техника билим юрти қуйидаги ихтисосликларни тайёрлайди: РАДИОТЕЛЕВИЗИОН АППАРАТЛАРНИ РЕМОНТ ҚИЛУВЧИ МЕХАНИК, ЯККА ТАРТИБДА МОДЕЛЛИ ОЁҚ КИЙИМЛАРНИ ТИКУВЧИ КОСИБ, МАШИНИСТКА-СЕКРЕТАРЬ, УСТКИ КЎЙЛАКЛАРНИ ТИКУВЧИ ЧЕВАР, БЮДЖЕТ ТАШКИЛОТЛАРИ, САНОАТДА БУХГАЛТЕРЛИК ҲИСОБИ БЎЙИЧА БУХГАЛТЕР, ТЎҚУВЧИ.

Ўқиш муддати — 10 ой.

Радиотелемеханиклар учун 1 йилу 10 ой.

Ўқишга ёши 16 дан 45 гача бўлган инвалидлар, шунингдек инвалидларнинг ёши 16 дан 20 гача бўлган фарзандлари ҳамда боқувчисини йўқотган оилаларнинг шу ёшдаги аъзолари қабул қилинади.

Аризаларга қуйидаги ҳужжатларни қўшиб топшириш лозим: маълумот ҳақида ҳужжат, туғилиш гувоҳномаси, турар-жойидан справка, район социал таъминот бўлимининг йўлланмаси, саломатлиги ҳақидаги справка 086/У форма (инвалидлар ВТЭК справкасига меҳнат тавсияномасини илова қиладилар), олти дона фотосурат (3х4 см.).

Ҳужжатлар 30 августгача қабул қилинади.

Ўқиш 1 сентябрдан бошланади.

Дарсларни ўзлаштирувчи ўқувчиларга 30 сўм миқдорида стипендия тўланади.

Ўқиш муддати иш стажига киради.

Ўқувчилар ётоқхона билан таъмин этилмайди.

Мурожаат учун адрес: Тошкент шаҳри, Ўқчи кўчаси, Пеньков тупиги, 107 «а» уй (2, 7, 14-троллейбуслар; 13-автобуснинг «Ўзбекистон» бекати, метронинг «СССР Халқлари дўстлиги станцияси» (Киночилар уйи ёнида).

Ўзбекистон ССР Ҳунар-техника таълими давлат комитетининг
20-ўрта ҳунар-техника билим юрти
1988-1989 ўқув йили учун
қуйидаги ихтисослар бўйича
ЎҚИШГА ҚАБУЛ ҚИЛАДИ

8 СИНФ МАЪЛУМОТИ БИЛАН — аёллар енгил кўйлаклари ва эркаклар кўйлаклари тикувчиси, сартарош, холодильниклар ва кондиционерлар ремонти бўйича слесарь-электрик, моделдаги пойабзаллар тикиш бўйича пойабзалчи. Ўқиш муддати — 3 йил; **Бичиш қўлидан келадиган енгил кийим-бошлар тикувчиси, бичиш қўлидан келадиган устки кийим-бошлар тикувчиси.** Ўқиш муддати — 3,5 йил.

Билим юртини тамомлаган ўқувчиларга ўрта маълумот ва тегишли ихтисос бўйича малака эгаллаб чиққанлик ҳақидаги диплом берилади.

Ўқиш даврида ўқувчилар 3 маҳал овқат, кўчалик ва иш кийим-бошлари, ишлаб чиқариш практикаси вақтида иш ҳақининг 50 процентн билан таъминланадилар.

Билим юртидаги ўқиш даври умумий меҳнат стажига қўшиб ҳисобланади.

Билим юртини аъло баҳоларга тамомлаганлар олий ўқув юртларига имтиёзли шартлар билан қабул қилинадилар.

ЎРТА МАЪЛУМОТ БИЛАН — аёллар енгил кўйлаклари тикувчиси, бичиш қўлидан келадиган енгил кийим-бошлар тикувчиси. Ўқиш муддати — 1,5 йил: **бичиш қўлидан келадиган устки кийим-бошлар тикувчиси.** Ўқиш муддати — 2,5 йил, **радиотелемеханик.** Ўқиш муддати — 2- йил.

Ўқувчилар ойига 30 сўм стипендия ва ишлаб чиқариш практикаси даврида иш ҳақининг 50 процентини оладилар.

Бошқа шаҳарлардан келганларга ётоқхонадан жой берилади.

Билим юртида бадиий ҳаваскорлик тўгараклари, спорт секциялари ишлаб турибди.

Ўқишга кириш учун қуйидаги ҳужжатларни топшириш талаб қилинади: маълумот ҳақидаги ҳужжат ёки аттестат, туғилганлик ҳақидаги гувоҳнома, эмланганлиги кўрсатилган ҳолда медицина справкаси, яшаб турган жойидан справка, 6 дона фотосурат (3х4 см.), характеристика, шаҳар ёки район маиший хизмат кўрсатиш ташкилотларининг йўлланмаси.

Билим юртини тамомлагач ўқувчилар яшаб турган ерларига ишга юбориладилар.

Адрес: Тошкент область, Бекобод шаҳри, (3, 5, 6, 7, 8-автобуслар; 1, 1«а» маршрут таксиларининг «Шаҳар касалхонаси» бекати»).

ТОШКЕНТ ШАҲАР ҚИНОФИЛЬМЛАР ПРОКАТИ ИДОРАСИ
ШАҲАР КИНОТЕАТРЛАРИ ЭКРАНЛАРИГА ЯНГИ БАДИИЙ ФИЛЬМЛАР ЧИҚАРАДИ.

«ЭЛЛИК УЧИНЧИ ЙИЛНИНГ СОВУҚ ЁЗИ...»

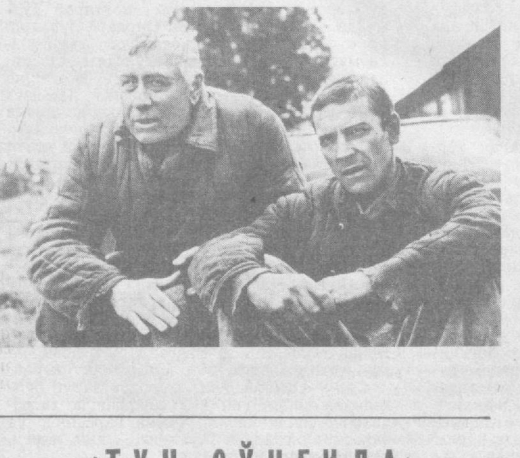

СЦЕНАРИЙ МУАЛЛИФИ — Э. ДУБРОВСКИЙ.
РЕЖИССЁР — А. ПРОШКИН.
РОЛЛАРДА: В. ПРИЕМИХОВ, А. ПАПАНОВ, Н. УСАТОВА ВА БОШҚАЛАР.

1953 йилнинг ёзида амнистияга тушган бир гуруҳ жиноятчилар тўдаси Сибирдаги олис қишлоқлардан бирига бостириб кириб, унинг аҳолисига жабр-зулм ўтказади. Ана шу аҳоли пунктида бўлган, қонунсиз репрессия қилинган Совет Армияси офицери Басаргин жиноятчилар тўдасига қарши кураш олиб боради. Бу фильм ноҳақлик туфайли жабр кўрган, тушкунликка тушган ва энг мураккаб шароитда қатъиятлик ва жасорат намуналарини кўрсатган инсон қалбининг қайта уйғониши ҳақида ҳикоя қилади.

«МОСФИЛЬМ» КИНОСТУДИЯСИНИНГ МАҲСУЛОТИ.

«ТУН СЎНГИДА»

СЦЕНАРИЙ МУАЛЛИФЛАРИ — О. РУДНЕВ, И. ТАЛАНКИН.
РЕЖИССЁР — Р. НАХАПЕТОВ.
РОЛЛАРДА: Н. КЛИМЕНЕ, А. ЖАРКОВ, И. СМОКТУНОВСКИЙ ВА БОШҚАЛАР.

Бу ўткир сюжетли фильмда «Каспий» совет танкери томонидан уруш эълон қилинган кун ҳалокатга учраган немис «Гаммония» теплоходи пассажирлари ва команда аъзоларининг қутқарилиши ҳақида ҳикоя қилинади. Фильмдаги кейинги воқеалар фашистлар Германияси территориясида бўлган совет танкерининг штурмани Николай Борщчнинг фожиавий тақдири ҳақида ҳикоя қилади.

«МОСФИЛЬМ» КИНОСТУДИЯСИНИНГ МАҲСУЛОТИ.

Кино

15 ИЮНДА

БАДИИЙ ФИЛЬМЛАР:

Чайка — «53-ЙИЛНИНГ СОВУҚ ЁЗИ...» (11, 13, 15, 17, 19, 21.00).

Москва — «ТУН СЎНГИДА» (11.00, 13.30, 16.00, 18.20, 20.40).

Нукус — «САЛЬВАДОР» (11.00, 13.30, 16.00 18.30, 20.45).

ВЛКСМ 30 йиллиги — «УЧИШ ВАҚТИ» (жуфт соатларда).

Ватан — «53-ЙИЛНИНГ СОВУҚ ЁЗИ...» (тоқ соатларда ва 20.45).

Лисунов номли — «КОМАНДА 33» (тоқ соатларда).

Тошкент Советининг 50 йиллиги — «КУМУШ НИҚОБ» (12, 14.00), «АБАДИЯТ НИҲОЯСИ» (16.00, 18.30, 21.00).

Санъат саройи — «ТУН СЎНГИДА» (12, 15, 18, 21.00), «ШАҲРИЗОДАНИНГ ЯНГИ ЭРТАКЛАРИ» (11, 14, 17, 20.00).

АВТОМАТ-ЖАВОБ БЕРУВЧИ ТЕЛЕФОНЛАР:

Санъат саройи — 44-21-44, 44-21-34, 44-21-74.

Чайка — 77-06-20.

Тошкент Советининг 50 йиллиги — 78-47-25.

Қозоғистон — 35-24-92.

Ватан — 74-30-38.

Восток — 92-14-61.

Дружба — 67-96-87.

Москва — 68-68-81

Шаҳар кинотеатрларида хизмат кўрсатиш маданиятини яхшилашга оид таклиф ва истаклар билан Кинолаштириш бошқармасига 33-37-11 телефони бўйича мурожаат қилинсин. Репертуардаги ўзгаришлар тўғрисида кинотеатрлардан тўлиқ маълумот олишингиз мумкин.

ТОШКЕНТ ШАҲАР КИНОФИЛЬМЛАР ПРОКАТИ ИДОРАСИ ВА ТОШКЕНТ ШАҲАР ҚИЗИЛ ЯРИМ ОЙ ЖАМИЯТИ КОМИТЕТИ
1988 йил 20 июндан бошлаб
ТОШКЕНТ ШАҲРИ КИНОТЕАТРЛАРИДА
ХАЛҚАРО ҚИЗИЛ КРЕСТНИНГ 125 ЙИЛЛИГИ ОЛДИДАН
«ҲАМИША РИВОЖЛАНИШДА»
ШИОРИ ОСТИДА
КИНОФИЛЬМЛАР ТЕМАТИК НАМОЙИШИ ЎТКАЗАДИ

ВЛКСМ 30 йиллиги номли кинотеатр
20-26 июнь — Саломатлигинг ўз қўлингда.
«Тинчлик» кинотеатри
20-26 июнь — Сараларнинг сараси.
Лисунов номли кинотеатр
20-26 июнь — Қон беринг, ҳаётни сақланг.
С. Раҳимов номли кинотеатрда
20-26 июнь — Бу такрорланмаслиги керак.
«Янгиобод» кинотеатрида
20-26 июнь — Ҳаёт занжири.
«Дружба» кинотеатри
20-26 июнь — Диспансерлаштириш — ҳамма учун.
М. Шайхзода номли кинотеатр
20-26 июнь — Ҳаёт занжири.
«Ватан» кинотеатри
20-26 июнь — Қон беринг, ҳаётни сақланг.
«Ўзбекистон ССР 25 йиллиги» кинотеатрида
20-26 июнь — Сараларнинг сараси.
«Нукус» кинотеатрида
20-26 июнь — Саломатлигинг ўз қўлингда.
«Қозоғистон» кинотеатри
20-26 июнь — Бу такрорланмаслиги керак.

Тошкент шаҳар Совети ижроия комитети
Бош савдо бошқармасининг
Киров райпишчеторгига қарашли
50-«Универсам» мактаб-магазини
6 ОЙЛИК КУРСЛАРГА
ҚАБУЛ ЭЪЛОН ҚИЛАДИ

Ўқишга 18 дан 30 ёшгача, 8-10 синф маълумотидаги Тошкент шаҳрида пропискада турувчи қизлар имтиҳонларсиз қабул қилинади.

Ўқувчиларга ойига 52 сўмдан 63 сўмгача стипендия тўланади. Ўқиш даври меҳнат стажига қўшиб ҳисобланади. Ўқувчилар айни вақтда кечки мактабда ҳам ўқишни давом эттиришлари мумкин.

Мактаб-магазинини тамомлаб чиққанлар Киров райпишчеторги магазинларига ишга юбориладилар ва уларга имтиёзли шартлар билан Совет савдоси техникумининг сиртқи бўлимига ўқишга кириш имконияти яратиб берилади.

МАШҒУЛОТЛАР — ГРУППАЛАРНИНГ КОМПЛЕКТЛАШУВИГА ҚАРАБ БОШЛАНАДИ.

Адрес: Тошкент шаҳри, Юнусобод массиви (25, 28, 29-трамвайлар; 8, 24, 51, 60, 72, 82, 91-автобусларнинг «Универсам» бекати), Телефонлар: 24-08-71, 24-79-96.

Справкалар учун телефонлар: 33-07-58, 33-09-51.

Савдо идорасининг адреси: Тошкент шаҳри, Сулаймонова кўчаси, 53-уй (9, 51, 19, 85-автобуслар; 1, 8, 10-троллейбусларнинг «Округ офицерлар уйи» бекати).

Ана бу — «Идеал!»

Ҳа, «Идеал» — пойтахтимизда ишга тушган янги сартарошхона салонидир.

Аммо у кўрсатадиган хизматлар тури бошқа салонларга қараганда кўпроқ. Бу ерда соч, соқол олдириш, мода бўйича сочни ўриб, безак бериш, педикюр ва бошқа косметология хизматларидан фойдаланиш мумкин.

Бу ерда ҳузурбахш Шарко души, циркуляр, ёмғирлатиш ва тонгги душларни қабул қилиш мумкин. Бунинг учун даволаш кабинетига кириб учрашиш кифоя. Шу ернинг ўзида соғломлаштириш массажи олиш, сауналардан фойдаланиш мумкин.

Иш вақти — соат 8 дан 22.00 гача, танаффуссиз ва дам олиш кунларисиз ишланади.

Бизнинг адрес: Тошкент шаҳри, Норхўжаев кўчаси, 166-уй, маиший хизмат комплекси (5, 25-трамвайлар; 12, 22, 26, 37э, 52, 68э, 81, 110, 11, 183-автобусларнинг «Қорасув канали» бекати). Телефон: 91-60-17.

ТОШКЕНТ ШАҲАР
СОБИР РАҲИМОВ
РАЙОН СОҒЛИҚНИ
САҚЛАШ БЎЛИМИ
7-бирлашган болалар касалхонасининг бош врачи
вакант вазифасига
КОНКУРС
ЭЪЛОН ҚИЛАДИ.

Конкурсда олий медицина маълумотига эга бўлган ва соғлиқни сақлаш соҳасида камида 8-10 йил ишлаган кишилар қатнаша оладилар.

Конкурс муддати — 9 июлгача.

Ҳужжатлар қуйидаги адресга жўнатилсин: 700098, Тошкент шаҳри, Қорасарой кўчаси, 270-уй.

Тошкент шаҳар Совети ижроия комитети
Ички ишлар бошқармасининг
ДАВЛАТ АВТОМОБИЛЬ ИНСПЕКЦИЯСИ
Совет Армияси сафларида ўз хизмат бурчини ўтаб қайтган, 25 ёшгача бўлган гражданларни
ТОШКЕНТ АВТОМОБИЛЬ ТРАНСПОРТИ ВА ЙЎЛЛАР ИНСТИТУТИНИНГ КУНДУЗГИ БЎЛИМИГА
ЎҚИШГА ҚАБУЛ ҚИЛАДИ.

Ўқишни муваффақиятли тамомлаган кишилар ГАИ соҳаси бўйича хизматни ўташ учун Ички ишлар органларига ишга юбориладилар.

Справкалар юзасидан қуйидаги адресда жойлашган Тошкент шаҳар Совети ижроия комитети Ички ишлар бошқармасининг Давлат автомобиль инспекцияси (ГАИ)-га мурожаат қилинсин: Тошкент шаҳри, Глинка кўчаси, 44-уй, 36-хона.

Тошкент область, Тошкент районидаги Шумилов номли 1-кечки мактаб томонидан **Усмонова Хуригул Ясиновна** номига берилган 489282 номерли йўқолган
ЎРТА МАЪЛУМОТ ТЎҒРИСИДАГИ АТТЕСТАТ
БЕКОР ҚИЛИНАДИ

Тошкент ихтисослашган алоқа ремонт-қурилиш бошқармаси қошидаги «Коинот» кооперативига берилган йўқолган
ДУМАЛОҚ ПЕЧАТЬ
БЕКОР ҚИЛИНАДИ.

ТОШКЕНТ оқшоми
Ўзбек ва рус тилларида мустақил равишда нашр этилади.

«Тошкент оқшоми»
(«Вечерний Ташкент») — орган Ташкентского горкома Компартии Узбекистана и городского Совета народных депутатов.

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети нашриётининг Меҳнат Қизил Байроқ орденли босмахонаси. Тошкент шаҳри.

РЕДАКЦИЯ АДРЕСИ:
700083, Тошкент, Ленинград кўчаси, 32.

ТЕЛЕФОНЛАР: бўлимлар: партия турмуши ва пропаганда — 32-54-19; совет қурилиши ва халқ контроли — 32-54-34; саноат, транспорт ва алоқа — 33-08.74, 32-57-84; шаҳар хўжалиги, савдо ва маиший хизмат — 32-55-39, капитал қурилиши — 32-58.85; фан ва ўқув юртлари — 32-53.10; физкультура ва спорт, ҳарбий-ватанпарварлик тарбияси — 32-55.32; маданият — 32-53-83; ахборот — 33-28-95; хатлар ва оммавий ишлар —33.29-70; иллюстрация — 32-55-37; жамоатчилик редакцияси — 33.99-42, 32-53-66; «Ташкентская неделя» рекламалар иловаси — 32-56.84; эълонлар — 33-81-42.

Р — 12822. Якшанбадан ташқари ҳар куни чиқади. Ички саҳифаларга 20.00 да қўл қўйилган. (График бўйича 17.00 да қўл қўйилиши лозим). Тиражи — 108. 220 А. 2148. 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10.